…льный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлоно

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 2 АПРЕЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 40 (7386). ★ Мах 3 кеп.

Къахьегама овсарле лаккхъю

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера цIаккха ца хиннача тайпара дика болх беш, доккхий къахьегама толамаш доахаш я Грозненски электромеханически завода коллектив. Дерригача технико-экономически хьокхамий хьалхарча шин бетта планах тIехдика лоархIаьнй из: тIеххкоачашъяьй квартала план а.

Предприятерча цехашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьабоагIа Н. Н. Казак керте латтача цеха болхлой. Ер шу доладелча денз пачхаьалкхен планал совгIа цар арахийцай дийтта эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхаьалкхен план пхиъ ахи процент гаргга тIеххкоачашъяьй. Духхьал из лакхъяра чотагIа планал совгIа яьй ара мел хийца товарни продукци.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, даим социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна дукха болхлой ба цехе. Цар цIераш йоахача хана цеха кулгалхоша эггара хьалха хьоахаву резчик Наибов Хьасан. Ше каралаьцача балхах тIехдика кхеташ ва из. Цудухьа цун вIаштIехьдоал хIара сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачашъе. Иштта хьинаре къахьегарал совгIа, ше хьаеш йола продукци дикен тIехдикен мара хилийтац цо цIаккха а.

Цехерча бригадашта юкъе эггара дикагIа лоархIачарех цаI я Керимова Розас кулгалдеча монтажникий бригада коллектив. Укхаза хьалхарчарца цо дIайолайир Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача денга шин шера план кхоачашъяра йола инициатива. Цу даькъе цо тIанйцар - доккхий социалистически декхараш. ХIанз бригада монтажникаша беча балха итогашка хьежача къаьгта гуш да тIанйца дехкараш дикка тIеххкоачашдеш хилар. Белгалбаьнна хьинаре къахьег бригадерча монтажникаша. Сатабиева Эльзас, Абубакарова Лизас, кхыбараша.

СУРТАШ ТIА (лакхехьа): резчик Хь. Наибов (лохехьа), монтажница Э. Сатабиева, бригадир Р. Керимова, монтажница Л. Абубакарова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Апрель бетта чотагIа

Вай республикерча бурувдеттача организацешта юкъе яьржача социалистически яхье укх тIеххьарча шерашка хадданза хьалхалаттарех ба Горячеводски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача денга кхачалехьа шин шера план кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабеча цар беркате болх бу укх юбилейни шера. Бурув тохара хьалхарча квартала план тIеххкоачашъярах рапорт делар цар 25 марта. Цу денга кхачалехьа планагIа лаьрхIачул совгIа цар техар 400 метр бурув. Ер бутт бовлехьа тIабоагIача бетта чотагIа цар тохаргдакхы а итташ метраш бурув.

Къахьегама овсарле лакхъяра пачхаьалкхен план ткъо процент тIеххкоачашъяьй УБР коллективо. ХIаьта хIара станокаца юкъера лаьрхIача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани 121,2 процент кхоачашъяьй. Бурув тохара балхага дIабода мах лохбарах укх шера цо пачхаьалкхенна кходаьд 25 эзар сом.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, яхье хьалха латташ ба буровой начальникаш Коньков Владимир, Марзаганов Хьусен, Мадаев Султан керте латтача бригадай бурувдеттараш.

К. БАШИРОВ.

Еррироссийски яхье котало яьккхараш

РСФСР Министрий Советон Профессиональни Союзий Еррисоюзни Центральни Советон соцам тIанйцаб 1986 шера РСФСР экономически дегIайоалаяра Пачхаьалкхен план толаме кхоачашъяра лелаяьча Еррироссийски социалистически яхьа итогех.

РСФСР Министрий Советон Профессиональни Союзий Еррисоюзни Центральни Советон соцам бу:

1986 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхаьалкхен план толаме кхоачашъярахи Еррироссийски социалистически яхье доккхий толамаш дахарахи котало яьккхараш а лаьрхIа, РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракхаш а лойла:

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла

БЕНОЙ-ЮРТОВСКИ ЮРТ-СОВЕТА, Надтеречни район.
«СОВЕТСКАЯ РОССИЯ» совхоза, Наурски район.
ЮРТА БОАХАМ АГРОХИМИЧЕСКИ IАЛАШБЕШ ЙОЛЧА НАЗРАНОВСКИ РАЙОННИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕНА.

ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Коллективнии дезалийи подрядагIа къахьегаргдолаш шоай правленеца договораш а увттадаь дIадоладаьд Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза колхозхоша карарча шерара балхаш. Шо-шоай бригадаш я тайп-тайпара культураш хьалкхееш. Эггара хьалха кхашкара балхаш дIадоладаьд баьцадаараш кхедеча Анзоров Шоба кулгалдеча № 5 йолча бригадо.

Иштта, болх бе йиш йолаш денача массехк дийнахьа 49 гектар саьмарсаькхи 85 гектар хохаши дIабийнаб колхозхоша. Уж даараш хьалкхедеш ба дезалий подрядагIа къахьегаш бола нах. Бригадо социалистически декхараш тIанйцад хохаш планагIа баха боагIараш 140 центнер болаш хIара гектара тIара 180 центнери хIаьта саьмарсаьхк план 41 центнер йолаш 50 центнери баккха. Уж толаме кхоачашдара хьинар ца кходеш къахьегаш ба колхозхой.

Укх шера эггара дукхагIа помидораш а йолаш 416 гектара тIа хьалкхедергда колхозхоша тайп-тайпара баьцадаараш. ДIаера эшаш йола рассада, ги долаш ба уж. Гурахьа аьха хинна лаьтташ тIоадал Iоаеш макхаш а даьха кийчдаь Iодехка укх, температура лакх а енна уж дIоахделча культураш дIае мара ца езаш.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна дикача къахьегама хьокхамашца накъабахкара колхозхоша декхар тIанйцад шера планагIа дохка доагIараш 6 эзар тонн долаш пачхаьалкхенна 6,5 эзар тонн баьцадаараш дIадала. Тахан цар деча балхашкен яьча кийчонген хьежача шеко а йоацаш шоай декхараш толаме кхоачашде таро йолаш ба уж.

690 гектара тIа гина лаьрхIа йола люцерна хьалкхееш я Басханов Кюре кулгалду № 4 йола бригада. Цун механизатораша дош деннад планагIа даккха доагIараш 150 килограмм долаш хIара гектара тIара 180 килограмм люцерна ги дакха. Из культура дика хьувъяра шоай кхашка дай макхаш доахаш, минеральни удобренеш ехкаш уж хьаьндеш, хиш дехкаргдола харшаш цIендеш кхы тIа де дезача балхаш деш боахк Басханова бригадера механизатораш.

Исраилов Султана кулгалдеча бригадо укх шера 600 гектара тIа хьалкхеергья ялатан фунеи лаьрхIа йола хьажкIаш. Цун механизатораша а мел эшараш даьд шийтта градусага дIакхоачаш кийчдаь улла лаьтта дIоахделча хьажкIаш дIае мара ца езаш.

Доакъар Iалашдара йолча Исраилов Мовлде кулгалдеча № 2 йолча бригадера колхозхой а ба тIатеIIа бIаьстан балхаш деш. Цар дIайийнай 70 гектар дуккхача шерашка тIаювла баьцаши 130 гектар вIашагIъэбаь горохи кени. Коллективни подрядагIа къахьегаш болча болхлоша дош деннад шоай колхоза хьайбашта ахкан замалахьа 1750 тонн йол, силос — 5000, ча 1250 тонн кийчде а аргIанара Iа хьатIакхаччалца ца соцаш хадданза конвейерагIа моша доакъар царна лоаттаде а.

С. СУРХОЕВ.

МОСКВЕ ХИЛАР

31 марта Москве КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР, Министрий Совета Председатель Н. И. Рыжков, Великобритане Премьер - Министр М. Тэтчер тIа а болаш советско - британски документашта кIал кулгаш яздир.

Советски Социалистически Республикай Союзий, Великобританен Къулбаседа Ирланден ВIашагIкхийтача Королевстван правительствашта юкъе яьча соглашенешта кIал кулгаш яздаьд космически аренаш Iохкара, тахкара, уж машаре гIулакха лелаяра; Кремлеи Великобритане Лондонерча Премьер - Министра резиденценен юкъера духхьалара бувзам дIахо тоабара йолча шин пачхаьалкхен правительствай соглашенена; информаце, культура, образоване хьакъехьа бувзамаш лоаттадарах долча кердача наькъех шин правительства, уж шоайла кхеташ хилара йолча меморандума, хIаьта иштта Москвен Лондонен посольствай керда комплексаш хьалъяра лаьттан участкаш хьакъоастаярах йолча соглашенена.

Документашта кIал кулгаш яздаьд КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Э. А. Шеварднадзе, Великобритане кхыча мехкашцарча гIулакхийи содружества гIулакхийи министра Дж. Хоу.

* * *

Н. И. Рыжкова къамаьл хилар М. Тэтчерца.

Белгалдаьккхар, дуккха шин оагIорахьара халкъашта юкъера проблемаши дешаши къоастадара гIулакхах, иштта пачхаьалкхенашта юкъе вIаший политически бувзамаш леладарах, царна юкъе шерра торгово-экономически бувзамаш леладарах йола таронаш дегIайоалаярах укх деношка дIахьош йолча советско - британски переговораша пайда лулга. Халкъашта юкъера хьал тоадаро таро хулийтаргья тахан адамашта хьалхашка латта дуккха а дизза даргдоаца экономически социальни декхараш кхоачашдара кхы тIа а низаш оарцагIдаха.

Къамаьлаш деча хана къоастадир шин оагIорахьара торгово-экономически гIулакхаш.

ОагIонаша чIоагIдир вIаший йолаш йолча товарооборота объем лакхъелга, шинна оагIонна пайда лургболаш экономически бувзамаш дIахо а шерделга.

Къамаьлаш хилар гIулакхаца, конструктивни хьисапе.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАЦКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКЕ М. С. ГОРБАЧЕВА ЕРГЙОЛЧА ОФИЦИАЛЬНИ ДОТТАГIЛЕН ВИЗИТАХ

Чехословаке коммунистически парте ЦК-с вехарах КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева официальни доттагIлен визит ергья ЧССР укх гаргарча деношка.

ХРОНИКА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа телевидени радиовещанен Нохч-ГIалгIай АССР Пачхаьалкхен комитета председателалла хьожаваьв нов. Мареченков Юрий Витальевич.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа телевидени радиовещанен Нохч - ГIалгIай АССР Пачхаьалкхен комитета преседатела декхарех мукъавалийтав нов. Лагутин Сергей Михайлович пенсе тIа вахарца дувзаденна.

18 АПРЕЛЕ—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЙНА—ЛЕРТТIА КИЙЧО

В. И. Ленин ваь 117 шу дузача денна хетадаь дола Еррисоюзни коммунистически субботник 18 апреле чакхдаккхара москвичаша дIаболабаь болам чIоагIа раьза хинна тIанйцар мебельщикаша а.

Ленински коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва объединенера 2090 саг, царех шоай балха моттигашка къахьегаш хургва 1020 болхло. Цар цу дийнахьа арахецаргья 75 эзар сома маьха тайп-тайпара изделеш. Царех я мебела йола набораш, журнальни истолгаш, кухонни табуреткаш, пхьегIашта йола шкафаш, столярни истолаш, салаIара дола креслаш, книжни полкаш, тIоаргацаш — ерригаш а 1175 тайпара изделеш арахецаргья 18 апреле.

Потребителашта пхе вагонаца дIайохьийтаргья цхьа миллиони 5 эзари сома маьха мебель.

Керттерча производстве къахьегама вахте латташ боацараша хьагул а даь, «Вторчермете» дIалургда 12 тонн тиша аьшк.

Дукха балхаш дергда объединене коа, цун филиалашка, цехашка, участкашка лостам беш. Цар ремонт ергья 700 квадратни метр долча гIашлой наькъашта, штукатурка ергья помещеней 220 квадратни метр хулача пенашта, кIираш тохаргья 4 эзар квадратни метр хулача пенашта, 1200 квадратни метр моттиг дIалоацаш асфальт булларгба коашка. Цул совгIа 50 эзар квадратни метр йолча моттиге лостам бергба цар, кIираш тохаргья 950 гаьна, бардюрашта. Клумбашка дIадогIаргда 700 тайп-тайпара зизаш.

Къахьегама цIей долча дийнахьа ремонт ергья цхьайолча оборудованена. Цу даькъе ремонт а яь кийчбергба 20 электрически двигатель, цехашка кхы тIа 15 моттиге электрически сердал хургйолаш гIулакх дергда.

Нах чубахача цIенощта ремонт е лаьрхIад коммунистически субботник долча дийнахьа. Ремонт а яь, дика кийчъергья 60 сантехнически узел, 43 квадратни метр хула ийнаши тхови. Нах чубахача цIеной 1200 квадратни метр дIалоацача арахьарча пенашта кIир тохаргья. Мебельщикаш бахача 4 эзар квадратни метр хулача моттиге лостам бергба.

Ужжал дукха балхаш деча эшаргья автомобилаш, тракторaш, кхыйола техника.

Мебельщикаша хьинаре къа а хьегаш, шоаш Еррисоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа даьккха 4600 сом алапи шийтталагIча пятилетка фонда юкъехьоргда.

Дж. ХАУТИЕВ,
Нохч - ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно - дахчах хIамаш еча объединене воккхагIвола мастер, субботника кийчо яра йолча штаба начальник.

БОЛХ БЕШ ХУРГВА 500 САГ

Дунен пролетариата баьчча Владимир Ильич Ленин ваь 117 шу дуза цIей хьинарерча къахьегамца дезде лаьрхIа ба Назрановски района «Экажевский» совхоза къахьегамхой. 18 апреле Еррисоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 500 саг.

Цу дезача дийнахьа дегIайоагIаш латтача шо-шоай коартолашта культиваци йоаккхаш, кхы тIа эшараш деш хургба Евлоев Ахьмада, Аушев Ювсапа, Татриев Мохьмада, Евлоев Хьажбикара, Угурчиев Iамархана, Халухаев Идриса, Толдиев Османа, кхыбараша кулгалдеча звеношкара болхлой.

ХIаьта механизаторех кхоалагIбараша 18 апреле доакъара лаьрхIа йолча 200 гектар хулача культураштa дай макхаш доахаргда.

Субботник долча дийнахьа кхаш леладераша санна хьинар айденна къахьега уйла йолаш ба совхоза хьайбаш леладераш а. Хьалхалаттача дояркаша Сурхоева Хажара, Картоева Субара, Дарсигова Фатимас, кхыбараша дош деннад пачхаьалкхенга хIанз дийнахьа йохкар 2,2 тонн яле 18 апреле дIаеннар 2,5 тонн хилийта.

Къахьегама цIей долча дийнахьа шоай фермашка гаьнаш дIайогIаш, тиша аьшк гулдеш, кхы тIа эшараш деш хургба совхоза инженерно - технически болхлойи гIулакхера нахи.

1,5 эзар сом хулаш дола болхлоша даьккха алапи пятилетка фонде дIачудала лаьрхIад.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

КПСС обкоме

Укх шера 27-ча марта хиннача КПСС обкома бюро аргIанарча заседане хьежаб «Сийлахь - йоккхача Октябрьски Социалистически революце 70 шу дизара кийчо ярах» яха КПСС ЦК соцам кхоачашбара йолча организационнии агитационно - пропагандистски мероприятеех» долча дешага.

Парте обкома бюрос КПСС горкомашта, райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, министерстваштен ведомствашта, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома, кхыйолча общественни организацешта, творчески союзашта тIадиллад хьатIакхоачаш латтача дезача денца дувзаденна боккъонца дола гIулакхаш кийчдеш чакхдаха, юбилейна кийчо ярах коммунистий, парте боацарий, республика беррригача къахьегамхой къахьегама, политически, духовни хьинар дIахо а айдара йолча лоархIамеча факторах санна пайда эца.

ЧIоагIъяьча плано хьалхадоаккх Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара кийчо яраи из чакхдаккхараи организационни агитационно - пропагандистски мероприятей комплекс чакхъяккха езилга.

КПСС ЦК дIадехарашка хьежжа, телефонни бувзама кхыдолча тайпащцен наха ду гIулакхаш тоадара хьакъехьарча республикански бувзама производственно - технически управлене болх бийцаб. Управлене предприятешка йолаш йолча технически потенциалах пайда эцар кхоачам болаш доацилга белгалдаьккхад. Телефонни бувзам дегIабара темпаша тIа-тIа дукхагIа хулаш доагIа цу хьакъехьара наха эшараш кхоачашдац. Юрташка телефонашца оттаеш йисай дукха школаш, берий учрежденеш, культурно-бытовойи кхыйолен объекташ. Ла йиш йоацаш лоха я телефонни бувзама дикал. ДукхагIйолча хана къамаьл дика хьахазар вIаштIехьдаккхац. Дуккхача телефонаша йIаьхха хана болх бац, городашта юкъе телефонни бувзам оттабеча цIенхаштта кхоачамбоацараш да.

Тоъал доккха кхоачамбоацараш дувлийт почтан телеграфен балха тIа. Республике кIезига яц арадаьннача е шоллагIча, е кхоалагIча дийнахьа мара газеташ дIа ца ийду нах баха моттигаш. Шийй ханнахьа дIакхачац цхьаболча нахага районнии городскойн газеташ. Городе Грозне корреспонденци дIа-хьа хьожаярен из дIакхачийтарен центр юкъейоалаеча хана дувлийта цIенхаштта гIалаташ бахьан долаш, республика столице почтови бувзам воча оагIорахьа хувцабеннаб, цу гIулакха городе баха нах леткъар доагIаш а нийса а да.

Республике баха нах раьза ца хилар каст-каста нийслу телеграфа балхаца а. Йолаш я телеграммаш шийй ханнахьа дIа ца кхачара, царех ца боагIа мах баккхара факташ. Эсала дегIайоагIа радиовещани.

Ледара лел республике бувзама объекташ, нах баха фусамаш, деша даха ха йоацача бераштa лаьрхIа учрежденеш хьалъяр.

Деррригача бувзама тайпащца нах Iалашбар тоадара цIенхаштта новкъарле ю администраце, партийни организаце сага йоакхо яра дош доагIача тайпара теркал ца даро. Бувзама предприятешка дуккха а технически мероприятеш чакх а йоахаш, управлене кулгалхоша чоалханеча оборудованега хьожаш болча наьха йоакхо яр боагIача боарам тIа даьккхадац. Кадраш харжара, дIаоттаяра, царна кхетам балара балха каст-каста формализм нийсйолийт. Царгара эшшача тайпара хьадехац служебни декхараш цIенхаштта кхоачашдар, гIалакх дара культура лакхъяр.

Аппарата берригa болх тоабара эффективни гIулакх дац управлене партийни бюрос. Доакъон предприятей парторганизацеша коммунисташкара профессиональни хоаттам бац, боккъонца долаш долчун боагIача тайпара мах бац.

КПСС обкома бюрос республика бувзама управлене кулгалхошкара хьадийхар гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара кхы тIа а де дезараш чакхдахар, управлене аппарата, цу доакъон предприятей кулгалхой балха стили методаши эргайхар, республика ерригача территоре тIа наьха а халкъа боахама а бувзама гIулакхаш тоадара эшараш Iалашдара бола бехктокхам айбар. Эшаш да йолаш йолча телефонни станцей, кабельнии радиорелейнии станцей низалех пайда эцилга тоадар, бувзама техникана эксплуатаци яра дикагIйола методаш шерагIа юкъейоалаяр.

Республикера бувзам эргабаьккха тоабара хьакъехьа шийтталагIча пятилетка шерашка тIанйца программа кхоачашъяр вIаштIехьдаккха декхарийла я горрайисполкомаш. Цар бехкагIа бувзама коммуникацеш йохаяр хулийтача министерствайи ведомствайи кулгалхой теркам тIабахийтаб цу тайпара хIамаш нийсдолийтачар бехктокхам лакхбе безаш хилара. Дуккхача наха йолча информаце средствашта хьалхадаьккхад кабельни лини йохаяра хIара моттигах яздари дIаалари.

Парте горкомаши райкомаши декхарийла яьй бувзама предприятей партийни организацешта кулгалдара боарам лакхбара, цар низ нахан халкъа боахамаи эша бувзама деррига гIулакхаш диззагIа а дикагIа а кхоачашдара тIаберзабара.

КПСС обкома бюрос дийцар «Мехкдаьттан газеи предприятеш технически эргаяккхара эша оборудовани хьаеш, караерзаеш, арахецаш «Красный молот» заводо беча балхацарча цIенхаштта долча кхоачамбоацарех» дола дош.

ТIанйцача соцам тIа белгалдаьккхад, керда дикагIйола оборудовани кийчъяра, из серийно арахецара планаш предприяте даим кхоачаеш ца елга. ДIаяхача пятилетке комплексни Iилма-технически программо хьаде хьалхадаьккхача кердача оборудоване тайпай кхоалагIа дакъа хьа ца деш дисад. ДикагIа хиннадац хьал 1986 шера а. Завода хьаяьяц Гаьнарча Къулбаседа районашкарча скважинашта цементировани яра эшача блочни тайпара йолча оборудоване опытни образецаш, тIехдукха серо-водороди углекисли гази йолча хьалашка пайда эцара йола фонтанни арматура.

Цу тайпара хьал оттара керттерча бахьанех цаI да завода кулгалхоша (директор В. П. Бервинов, керттера инженер А. Д. Чумаченко), инженерно - технически служба керда техника хьаяра эша балхаш вIаштIехьдахара боагIаш бола лоархIам ца белга. ЦIенхаштта гIалаташ дувлийт цу балхашта планировани еча хана. ДукхагIйола керда оборудовани арахецар шера тIеххьарча квартала планаца хул. Талмастта лел из хьаяра кийчо яр а. Предприяте шийй опытно-экспериментальни база яц. Опытни образецаш хьаяр производства юкъарча потоке нийслу.

Завода парткомо эффективни гIулакхаш чакхдахац дикагIйола техника арахецача предприятейн технически службайи кулгалхой бехктокхам айбара, керда оборудовани юкъейоалаеча партийно-политически, организационно - технически мероприятеш кхоачашъяра тIахьожам ледара лоаттабу.

«Мехкдаьттан газен промышленноста предприятешта технически Iалашо яра эша оборудовани хьакхоллача, караерзаеча, арахецача завода боахамерча кулгалхоша бу болх кхоачам боацаш хилар белгал а даьккха, КПСС обкома бюрос завода директор В. П. Бервинов, керттера инженер А. Д. Чумаченко декхарийла бир долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара де деза эффективни гIулакхаш чакхдаха.

Керда техникен технологии юкъейоалаяра планаш хадданза кхоачаш ца ярах завода директора н. В. П. Бервиновна выговор яьй, керттерча инженера н. А. Д. Чумаченкона — строги выговор. Парткома секретарага Ю. В. Карцевга дIахайтад керда техника хьакхолларен караерзаярен планаш кхоачашъеча коммунисташ оарцагIбахара болх эсала баьлга, дикагIйолча оборудованена тохкам бечен из юкъейоалаечен администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабар кхоачам боацаш долга.

Парте обкома бюрос чIоагIийр, партен правительствай дIадехарашка хьежжа, промышленноста объединенеш, предприятеш, организацеш, халкъа боахама кхыдола доакъош дукхасменни балха режимага дахара йолча мероприятей план. Белгалдоаккх, КПСС обкома отделаш, парте горкомаш, райкомаш, НГIАССР Министрий Совет, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаш, профсоюзни, комсомольски организацеш, объединенеш, предприятеш дукхасменни балха режимага довларга производственни потенциалех пайда эцар овлангара денз тоадеча лоархIамегIдолча боахама - политически декхарга санна хьежа езилга.

КПСС обкома бюрос дийцар кхыдола дешаш а.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Ерригсоюзни Къахьегама Цlеча Байракха орден енна оалхазараш леладу Iилма-тохкамеи технологически института цун Загорски районера экспериментальни боахаме Iилма центр хинна дIаэттаб дикагIча фух дола коа леладу оалхазараш тахкара, уж дебадара кердадараш балха юкъе кхахьарца. Оалхазараш леладаран уж кхабаран прогрессивни технологеш, промышленни хьисапе фуашта инкубаци яра керда системаш вIашагIъехкай укхаза. Бройлераш клеточни батареяшкеи сеткаш долча уйнаш тIеи лелаяра Iилманхоша вIашагIъехка технологеш шерра шоай балха юкъе кхухь оалхазараш леладеча боахамаша. Цо таро хулийт шозза дукхагIа продукци яккха, къахьегама овсарле шоззеи ахаззеи лакхъе, хIанзалца бройлераш подстилка тIа лелаярца нийсдича. Нана котамаши боргIалаши лелаяра, царна гIулакх дара, уж лимитизированни кхабара йолча комплексни технологе СССР Птицепрома системе гIолла 60 миллион сома пайда беннаб.

Института лабораторе болхлоша «Птицепром» яхача Лицецки треста специалисташца цхьана «П-46» яхача котамий керда фу доладаьд. Уж пайдане я, хIара котамо шера 279 а, кхы дукхагIа а фуъ ду, унахцIенагIа я, атта лазараш хилац. ХIанз «П46» яхача котамий миллионаш фуна дола фуаш институто дIакххухьийт Нечерноземьяи РСФСР Центральни областийи боахамашка, цига уж котамаш ебаергйолаш.

СУРТА ТIА: «П-46» яхача, фуашта лаьрхIа лакхара продуктивность йолча котамий фу дIадоладаьча авторски коллектива членаш (аьрдехьара аьттехьа), — балхий кулгалхо, биологически Iилмай кандидат, селекционер Роза Ивановна Варакина, ветеринарни Iилмай кандидат, вокххагIа вола Iилман болхло Владимир Михайлович Митюшников, Iилман болхло, биологически Iилмай кандидат Надежда Серафимовна Фузеева.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Перестройка: дикагIйола опыт

ЛАКХАЧА ДОАЗОНАШКА

Сай записной книжкага хьеж со. ХIара оагIоно дагаухийт Наурски района «Победа» яхача совхоза доахан леладерий хьинареча къахьегама сурташ. Шоай къахьегами дисциплиней лакхъярах совхоза болхлошта дикка карагIдоал кхы а доккхагIа толамаш даха а уж дахара наькъаш леха а. ТIеххьарча шерашка доахан леладерий къахьегама овсарле айеннай. Цо дулхи шурей белгтала дукхагIа яккхийтай. Цудухьа доахан деттачари леладечари алапи лакхденнад. Из де йиш йолаш хилар совхозни производства шейола подразделени кердача тайпара болх бе йолаелча, къахьегама прогрессивни формаш юкъейоалайича, дегIаухилга сихдара болх дIаболабича.

Дикь шу хьалха шурий-товарни ферме симментальски породагIа мара детташ доахан дацар.

Боахама специалисташа производственни процесс сихъе лаьрхIар — цар доаладир шура дукха луш дола Iаьржа-къоарза племенной доахан. Цу хана массанена а довзаш дар Iаьржа-къоарза доахан доаладаьча «Московский» яхача совхозен «Гикаловское» яхача производственни объединеней доахан леладерий толамаш. 1983 шу дIадолалуш «Победа» яхача совхозе дар Iаьржа-къоарза духхьашха бахка 37 етти 10 шинари. Царца хьалхара болх бе йолаеннар Мария Кузьминаи, цунна тIехьа Сами Исрапилован яр.

Доахан леладерашта дег чу лаьттар кхоачашхилар. ХIара духхьашха бахкача Iатто дийнахьа 18—20 килограмм, цхьаццачар кхы а дукхагIа шура лора.

— ХIара 23 беттача Iаттагара Iай 12 килограммал кIезигагIа яккхацар оаха, — йоах М. Кузьминас. — 1983 шера аз эггара хьалха 3,5 эзар килограмм шура яьккхар. Алапи 220 сомал тIехдаьлар. Из дика стимул яр къахьегама овсарле лакхъяра.

XI пятилетка чакхйоалача шера дерригa доахан Iаьржа-къоарза дар. ХIаьта фермера дерригa балхаш механизированни дар. Дукха шура луча доаханца беча балха опыта теркам тIа а бохийт специалисташа уж кхабара режим а ден распорядок а оттайир. Цу тIехь доархIаме гIулакх дир механизатораша а. Доакъар Iалашдара лаьрххIа вIашагIътехача бригадо тайп-тайпара доакъараш хилийтар.

Ферма коллективо бIубенна кхоачашйир XI пятилетка. Цу кIийлен тIара дIайолайир XII пятилетка.

— Шурен дулхи дукхагIа даккхарах доалаш дац гIулакх, — йоах керттерча экономиста Л. Пшеничналс. — Хьайбай боахам рентабельни хила беза. Из хIанз, хозрасчет е, оахош тхоашта финансировани е дIадахар меттаоттаде дезача хана лоархIама да. Хов сона, хьайбаш леладелга дукккхача боахамашка зе деш да. ХIаьта тханцига-м во йоацаш доходаш лу цо. Иштта дIадоладеннад тхо шин шу хьалха. ХIанз кхы а йоккхагIа я тха доходаш.

Масала, дIадахача шера заданел совгIа шурен дулхи даьккхар оаха. Лохдир царга дIадодар — центнер шура яккхарга додар планагIа долчул 3 соми 86 кепиги дулх даккхарга додар 30 сом гарггеи кIезигагIа хилар. Из бахьан долаш шура яккхарах 35 эзар соми дулх даккхарах 43 соми пайда баьлар совхоза.

Шоаш леладеча доаханах хIара Iаттагара 4 эзар килограмм шура яьккхар дояркаша Кузьмина Марияс, Исрапилова Саме, Алиева Тумишас.

Бахкача бIаь Iатта тIехьара 102 Iаса хьалкхедир. Дулха дIаяла кхоабача сиргIех хIаране дозал 420 килограммага кхаьчар,

Дикка лакхденнад хьайбаш леладерий алапи а. Масала, М. Кузьминас дIадахача шера 3800 сом ахча даьккхар. Берригача дояркашта совхозо делар цхьацца Iаьржа-къоарза Iаса.

Механизатораша бIарччача шера доакъар хилийтар доахана. Люцерна йол, сенаж, силос, шортта доакъара свеклаши ябакхаши хилийтар. Цул совгIа концентраташ а. Шоашта шортта Iалашдаьчул тIехьагIа лоалахарча боахамашка дохка доакъар а хилар. ХIаьта колхоза болхлошта цар цIагIарча доахана лаьрхIа доакъар делар.

Шортта шоашка дале а, доакъара кхом бу хьайбаш леладераша. Кийч а даь мара доакъар диллац доахана. Деттача доахана хIара дийнахьа муж кийчбу минеральни добавкаш а етташ. Из мела болаш лу. Доакъара свеклашкара дIайиккхача дерригa кхыдола доакъараш бIарччача шера кхоачамбеш да. Укх шера свеклаш а иштта яха лерхI.

БIаьсти, йIайхача хана доахан доажаду цкъа дIайийча дуккхача шерашка хулача а шера цкъа мара ца хулача а баьцаш тIа. Цул тIехьагIа чусоцаду доахан. 90 дийнахьа доахан детт дийнахьа кхозза.

Пятилетка хьалхарча шера Наурски районе хьалхара моттиг яьккхар «Победа» совхоза хьайбаш леладераша.

— КарагIдаьннар кхы тIехдаккха йиш йоацаш дац, — йоах совхоза директора Б. Базаева. — ХIанз а йолаш йолча таронех пайда ийца даьннадац тхо. КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш оаха тхоашта хьалхашка оттаду Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийна пятилетка хьалхарча шин шера план 7 ноябрь тIаккхоачаш чакхъяккха декхар. Паччахьалкхенна планал совгIа дIалургъя шурен дулхи.

Корда шу дIадолалушше а кердача низаца дIайолаелар дояркаштеи скотникаштеи юкъера социалистически яхь. Iа доаккхаш доахана хIара Iаттагара лоархIаш 10 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яьккхай, вешта аьлча дIадахача шера цу хана яьккхачул дукхагIа. ХIама ца эпшаш бIарччача март бетта квартала йоагIача планал тIех шура дIатийннай паччахьалкхенна.

Хьалха санна, укх шера а яхье хьалхарча мугIаре ба дояркаш Кузьмина Мария, Алиева Тумиша, Исрапилова Сами. Яхье хьалха я М. Кузьмина. Цо январь бетта ше леладеча доаханах хIара Iаттагара 429 килограмм шура яьккхар. Из хул соахка январь бетта яьккхачул 152 килограмм дукхагIа.

М. ПОЛОНКОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета жилищно-коммунальни боахамей бахача наха бытовой гIулакх дарей комиссе заседане хьежар «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета X сессе (1985 ш.) решенешка хьежжа дIахо йодача хана къахьегамхошта бытовой гIулакх дара халкъа депутатий МагIалбика городской Совета исполкомо беча балхах долча дешага.

Комиссе белгалдаьккхар бахача наха бытовой гIулакх делга дегIадоаладеши эргадаьккха тоадеши халкъа депутатий МагIалбика городской Совета исполкомо цхьабола болх баь хилар.

Из дош каст-каста дувц халкъа депутатий городской, поселковни юртийи Советий исполкомий заседанешка.

Холуш дикагIа бу шоаш бахана моттигашка къахьегамхошта гIулакх дара, цу моттигашка мастерскеш, ательеш, комплексни приемни пункташ хьаелларен шеръярей болх.

Масала, укх тIеххьарча хана Йоккхачеи Юкъерчеи Ачалкхенашка, Инаркъе, городе МагIалбике хьайийллай металлоизделеш хьаеши уж тоаеши, гражданий шоай доалахьа йолча транспортни средствашта технически гIулакх деш, автокамерашта вулканизаци еш йола мастерскеш.

Бакъда, НГIАССР Лакхехьарча Совета X (1985 ш.) сессе решенешка хьежжа къахьегамхошта бытовой гIулакх делга дIахо а тоадара халкъа депутатий городской Совета городсной исполкомо беш бола болх кхоачам болаш бац. Из дийцар шоаш къамаьл деш НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаташа.

Бытовой гIулакх дара йолаш йолча таронехи кхоачамехи районе бизза пайда эцац. Бахача наьха хьашташ дизза кхоачашдац, бахача наха гIулакх дара сервиси культурен хила боагтIача боараме яц.

Бытовой гIулакх дара йоагIа план 1986 шера 84 процент мара кхоачашъяьнзар, цох юрташка бахача наха гIулакх дара яр — 89,5 процент. Районе бахача наха бытовой гIулакхаш деча 20 объединенехи организацехи аханеша мара кхоачашъяьнзар дIадахача шерара план.

Хадданза планови заданеш кхоачаш ца еш я «Чечингобувьбыт», «Чечингхимчистка», «Чечингпрокатразнобыт», «Чечингтелерадиобыттехника» яхача объединеней филиалаш.

Ледара дегIайоагIа быта служба материально-технически база. Быта служба предприятешта эша лаьтта къоастадарах йола 1985 шера 18 октябрера горисполкома решени кхоачашъяц предприятешей, организацешей, совхозашей. Республика бытовой гIулакх дара министерства оагIонгахьара вIалла хьалъеш яц бытовой гIулакх дара предприятеш.

НГIАССР Лакхехьарча Совета жилищно-коммунальни боахамей бытовой гIулакх дарей комиссе халкъа депутатий МагIалбика городской Совета исполнительни комитета могадир партей правительстван решенещца 1986 — 2000 шерашка халкъа эша товараши гIулакхаш дара сферей дегIайоалаяра Комплексни программа тIара хьадоагIача декхарашка, хIаьта иштта НГIАССР Лакхехьарча Совета X (1985 ш.) сессе соцамга хьежжа кулгал а деш дIахо а бытовой гIулакх шердарей эргадаьккха тоадарей организаторски болх чIоагIбелга. Халкъа боахама цу лоархIамеча даькъа материально-технически база чIоагIъе, хьакъоастаьча капитальни вложенеех рациональни биззаи пайда эца, халкъа депутатий поселковни юртей Советий исполнительни комитетий, предприятейи организацейи кулгалхой белгалдаьха гIулакхаш чакхдахара бола лоархIами бехктокхами лакхбе, нах бахача массанахьа а бытовой гIулакхаш диззаи дикагIеи дергдолаш хIама вIаштIехьдаккха.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетни комиссе аргIанарча заседане дийцар дIахо а дисциплина чIоагIъеш а къахьегама ресурсех пайда эцара а хьакъехьа Грозненски ремонтно-механически заводей «Пищемаш» заводей администрацеша а профсоюзни организацеша а беча балхах дола дош.

Белгалдаьккхар пачхьалкхен, къахьегама дисциплина предприятей производственни подразделенешка чIоагIъеш а къахьегама ресурсех пайда эцилга тоадеш а къахьегама коллективай лоархIам лакхбара цу предприятей администрацеша профсоюзий комитетащца цхьана цхьабола болх баь хилар.

Цу дешо лакхбу пачхьалкхени къахьегамей дисциплина лоаттаяра, производстве къахьегама ресурсех а балха ханах а рациональни пайда эцара бола подразделеней кулгалхой шоай бола бохктокхам. Уж дешаш каст-кастагIа дувца доладаьд къахьегама коллективай собранешка, идеологически планеркашкеи совещанешкеи.

Пачхьалкхени къахьегамей дисциплина чIоагIъеш ГРМЗ-е беш бола болх беркат доалаш хилар производственни хьоккхамашта.

Промышленни продукци маьхалъяккхара 1986 шера оттаь план 101,2 процент кхоачашйир. 3067 эзар сом пайда баьлар.

Производство дикагIа вIаштIехьъяккхарагIа, къахьегама дисциплина чIоагIъярагIа ГРМЗ коллективана мегар зехьа йовш хинна балха ха кIезигъе, из бахьан долаш лакхъелар къахьегама овсарле.

Цунца цхьана комиссе членаша белгалдаьккхар ГРМЗ, къаьстта «Пищемаш» завода дирекцеша пачхьалкхен, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, къахьегама ресурсех пайда эцалга тоадара кхоачамболлаш гIулакхаш ца делга, хIара подразделене ритмичность йолаш болх байта бIубеннабац.

Из бахьан долаш «Пищемаш» завода коллективо кхоачашъяьяц продукци хьаярей маьхалъяккхарей, хIаьта иштта къахьегама овсарле лакхъяра а планови заданеш.

ГРМЗ-еи «Пищемаш» заводеи зехьа дукха йоаю балха ха. 1986 шера Грозненски ремонтно-механически заводе 84 прогул йир, «Пищемаш» заводе — 278.

Балха ха зехьа йовш хилара керттера бахьан да производство кхоачамболлаш вIаштIехьа ца яккхар, Къахьегама дисциплина ледара хилар, корта бохабу маларш мелар, дисциплина телхаерашта духьала берзабаь хIара дийнахьа беш болх ца хилар.

Балха ха зехьа ца йойтара хьадда гIулакхаш а ца деш, ханал тIехдаьхе балхаш дайт.

Заводашка нах балхара дукха дIабувл, къаьстта къона болхлой. Балхара уж дIабувлара бахьан да керттерча даькъе къахьега лерттIа хьалаш а жилищно-бытовой хьалаш а ца хилар.

Къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни формах пайда эцац «Пищемаш» заводе къахьегама дисциплина чIоагIъеча, зехьа йовш йола балха ха кIезигъеча. Хьаьна бригадаш кIезига нах юкъе болаш я, 6—10 саг мара воацаш, цо аьттув балийтац бригадаш боахама расчета тIа яха.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетни комиссе Грозненски ремонтно-механически завода, «Пищемаш» завода дирекцешта могадир профсоюзий комитеташца цхьана белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, КПСС XXVII съезда, СССР профсоюзий XVIII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра хьадда дола гIулакхаш де.

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха сийлен цIи нов. К. А. ДИДИГОВАНА, А. Л. МАМАДАЕВНА яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Хореографически искусстве толамаш дахарах, юкъарча вахаре чIоагтIа дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха сийлен цIи лойла:

Дидигова Кхокха Абуязидовнана — «Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай халхара ансамбла балета артисткана;

Мамадаев Лаьчий Адаша — «Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай халхара ансамбла балета артиста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

Грозный, 1987 шу, 30 март.

«Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист» яха сийлен цIи нов. Р. А. АХМАДОВНА яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Хореографически искусстве толамаш дахарах, лакхара исполнительски говзал гойтарах, республика юкъарча вахаре чIоагтIа дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист» яха сийлен цIи лойла Ахмадов Аюпа Рамзана — «Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай халхара ансамбла балета артиста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

Грозный, 1987 шу, 30 март.

ЭРГАЛОНАШКАХЬА БУКЪ БЕРЗАБАЬ...

МОЛЛАГIЧА коллективе ба хьинаре къахьегарца, юкъарча гIулакхаш тIа дакъа лацарца белгалбоала нах. Уж дукхагIа мел хул дикагIа лел предприяте гIулакхаш, хIана аьлча, царгара опыт хьаэц зIамагIбараша, кулгалхошта а дика новкъостий хул царех, нагахьа санна «со» яха дош укхаза юкъе ца доале.

Цхьабакъда, нийсхо яйча, озабезам беш моттиг хилча цатоам отт коллективе, группировкаш хьахул, болх дIабодац. Хьаьнала къахьегачар лац нийсхо йоайича, шоай хIама тоадар духьа дохкац эхь-эздел, хьатIаьац кхоана шоаш цIийбала безаргбар, мел доккха зе шоашта хуле а майрра духьала боал харцона, вай вахарца ца товш долчоа.

Цу тайпара хIама да «Чечингавтотранс» территориальни объединенена чуйоагIача Грозненча ПАП-5 нийсденнар а.

Заурбеков Дени Усмановича ПАП-5 болх бу цхьайттагIа шу да. Коллективе вовзаш, лоархIаш саг ва из. Д. Заурбекова яьккхай «ПрофессегIа дикагIвар» яха цIи а. Цун балха опыт ерригача республике а дIайовзийташ, 1985 шера планат арахийцай Нохч-ГIалгIай автотранспорта территориальни объединене. Цу тIа язду: «Дисциплина йолаш, доаггIар хьадехаш, шиш болаш бригадир ва Д. Заурбеков. Дика йовз цунна маршруташ, массаза а рейсагIа араювлаш лелаш я цун автобус. Ший бригада балха хадданза учет лелаю. Цудухьа маршрутера чувеча а чакхдалац цун балха ди. Доккхий социалистически декхараш тIаийцад цо ухк шера...».

Дукха да Дени Усмановичах лаьца дувца. Из ва общественни автоинспектор, новкъостий суда член, цехкома председатель хиннав.

КIезига бац ПАП-5 цу тайпара къахьегаш, лоархIаш бола нах.

— Хьаисара редакци, — язду цар, — чIоаьIа дех оаха шугара тха письмо жоп доацаш ца дутилга. ХIанз латта хьалаш долаш дIахо болх бе йиш йолаш дац тхо. ДикагIйолча предприятешка къахьегаме хьалхалаттараш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацараш кулгалхоша лоархIаш, хьаллоацаш хул. Тхо долча иштта дац, кулгалхоша мел аьиначоа раьза ца хуле, телхад хьа гIулакх. Шоашта раьза боацараш юстара баха гIерташ ког чоал тувс, балхах дог эккхийта бахьанаш лех.

Предприяте ветеранаша дIахо дувц кулга цIена боацача наха хIама яккха шерра никъ хьабийллаб, яхаш. Письмо тIа да укх тайпара дешаш: **«Коллективе озабезамаш ду. Шоаца гIулакх доагIараш мара дIабахийтац дукхагIа пассажираш лелача маршрутагIа, хьагулдаь дерригa ахча кассе дIачулац...»,**

Ишта дий-хьогI из?

— Бакъдац цар дувцар. Шоаш яхар оаха ца дендаь леткъ уж, — аьлар предприяте директора М. Садулаева.

Цхьабакъда, техкача гучадаьлар водителаша яздаьр кIал кIийле йолаш долга. Из хьахьокха масал доаладергда вай. 1985 шера 5 июле водитель Д. Заурбеков дага а доацаш нийсвелар «Черноречевски бешамаш» оалача маршруте. Цу дийнахьа 119 сома маьха билеташ дехкар цо, план 60 сом йолаш. ХIанзалца цу предприяте хинна хIама дацар из. ШоллагIча дийнахьа ший кулгалхошка водитела аьлар:

— Цу маршрутагIа оаш со лелийте хIара дийнахьа иззал ахча кхухьаргда аз.

ДIаденна билеташ оззадаь хьа а даьха, кхы цу маршрутагIа аравалийтанзар хьаьнала болх бе гIерташ вола водитель.

Хьаэцаргъя вай «Грозный — Шалажи» яха маршрут. ХIара шера кIезиглу цига хьагулду ахча. Дикь шу хьалха дIачуденнар 31768 сом долаш, хIанз из шозза хIана лац, аьнна кIезигденнад.

ТIехь-тIехьагIа пассажираш дукхагIа хиле мара, кIезиг ца лулга ховш да. ХIаьта шерагара шерага хIана кIезиглу Iаьдала дIачалу ахча? Цу хаттара дала жоп долаш бац предприяте кулгалхой.

Дукха моттигаш нисйлу укхаза приписккаш а еш, ца доагIаш дола ахчаш, доагор водителаша дIанийдеш. Тайп-тайпарча организацей заказех болх беча автобусий водителий путевкай листаш тIа IотIаяздаьри автобусо баь никъи хьавIашкабоагIаш хилац дукхагIча хана. Водителаша спидометрий счетчикаш шоашта ловчча бесса кхеста а еш, эшшаш йола цифра хьахьокхийт.

ЦХЬАН дийнахьа 1986 шера 12 декабре ГАИ болхлой тхоащца болаш, техкар оаха ПАП-5 коара араювлача автомашиний спидометраша мишта болх бу. Соцаьчa автомобилех спидометраша болх беш цаI яцар. Водитела А. Саидова (ПАЗ-672 № 67-45 ЧИК) тIехьанахьа IотIаэлла пломба улле а, счетчик соцаьяр. Водитель М. Эсамбаев (ПАЗ-672 № 71-39 ЧИС) 11 декабре гаражера аравоалаш спидометро хьахьокхар 78828 километр, дени буси болх баьчул тIехьагIа уж километраш аравоалаш хиннача а кIезигагIа яр. Дага а доацаш тхо тIанийсденца, спидометр шийна эшшача оагIорахьа дIакхостае кхоа ца веш висар из. Цхьабакъда, водитела В. Юдина 218 километр IотIа а теха, «кхом бир» шийна хьаденнача доагора. Цу тайпара киловзалаш лелаеш бар тхо хьежача кхыча автомашинай водителаш а.

Старопромысловски ГАИ болхлоша дIадахача шера бархIазза техкад ПАП-5 коара лине тIа араювла автобусаш болх бе мишта кийчъяьй. Хьежача 150 автомашинах 70 процент гараже юхачуяйтай лине тIа яхийта йиш йоацаш. ДукхагIйола транспорт спидометраша болх ца беш, технически вIаштIехьйоацаш хиннай. Нах дIа-са кхувлача транспорта тIа хила йиш йолаш хIама дац из. Тешаме йоаца автотранспорт лине тIа ара ца ялийтара тоъам ба «Грозный — Советски» яхача маршрутагIа хинна хатар дагадехача. Цох, халахете а, хIанз а урок хиннаяц укхаза.

ПИСЬМО ЛЕРАГIА

Автопредприятешка запасной оатхалаш ца тоъаш хилар къайле яц. Йолчарех кхом беш, йоагIачарна мара уж дIа а ца луш хилча ерригa ца къоасталой а цхьадолча даькъе аттагIа хургдар из проблема къоастае. Из укхаза деш дац. Оатхалаш шоферашка йохк, лечкъа а еш дIакхухь, яхаш леткъ водителаш.

1985 шера октябрь бетта ПАП-5 склада заведующе Г. Луценкой цIагIа чухьежача корайир 100 совгIа тайпара запасной оатхалаш. 26 кусок дермотин, 100 пара кулгайоахкоргаш, 200 килограмм лехача кора ца доагIаш дола басар, барзкъаш дутта дукха сапаш, кхыдараш лаьцар органаша. Ерригаш а лочкъаьраш 2300 сома маьха хIамаш яр. Г. Луценко бехктокхаме озара чоалхане гIулакх дацар тахка дезаш хиннар. Къаьгга гуш дар къоал мишта даьд — ше заведующи йолча складера лочкъаяь запасной оатхалаш чу а кхухьаш, цо йохкаш хиннилга. Суде дIа чу ца луш 7 бетта леладир из дош Старопромысловски РОВД вокххагIволча следователа Б. Абуева. ТIеххьара а Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа котало яьккха 40 шу дизара хетаяь амнисти хиннай аьнна уголовни гIулакх соцадир. Дувцаш дола Указ арадаьнна пхи бутт баьлча ма даьдий къоал-м. ХIаьта а догIа ко корадир: оатхалаш лочкъаяь хиннай амнисти хилалехьа! Иштта я милице заключени. Из мичара хов следователа?

КЪОАЛ даьчо ше аьннад йоах 1984 — 1985 шерашка чукхихьа хIамаш я уж. Мишта хет шоана гIулакхI Хьагучох хала тешабе безаш хиннабац гIулакх иштта чакхдаккха безам хинна милице болхлой.

Дош дужаде шоашта могар даьд ПАП-5 кулгалхоша а. Юхалург дIайихьа хинна хIамаш санна, лочкъаьчара гучаьнна оатхалаш складе юхахьачуэц. Г. Луценкос заявлени язъю шоллагIча разряда маляра болх бергбар аз, аьле. Цу гIулакха духьала хилац администраци а. Цхьабакъда, итт шера склада заведующи хиннача Галина Ивановнайна дац басараща кулгаш бIехде. Хала-атта ткъаь дийнахьа болх а бий, цо шозлагIа заявлени лу доалахарча боахаме — № 1737 йолча автоколонне диспетчер балха гIоргъяр со, аьле. ТIаккха а шийх хиннача завсклада тоам бе хьож М. Садулаев, перевод а йийх доалахой болча дIайохийт...

— Кхы фу де дезаш вар со, — йоах предприяте директора, — цо къоал даьд сога саго ца аьлча (?).

Тахан директор шийна цхьаккха ца ховрг хила гIерте а. бакъда, ерригача коллективана ховш а бIаргагуш а дар къайладохьалургдац. ХIаьта кулгалхочун оамалащ, цун гIулакхаш долчча бесса гуча-м доахаргда.

Маршруташ херзжаш санна, юкъ-юкъера нах хьа а херзжаш, ца йоагIачарна цIена автобусаш телаш моттигаш хиннай укхаза. Керда техника яла оттаьча списка тIа хьалха латтараш тIехьабаьхаб, тIехьара бараш хьалхабаьхаб. ВIалла учете боацарашта цIена автобусаш дIатийннай. Масала, 1982 шера мара ПАП-5 балха венавац В. Болтукаев. Автомобиль яла еза аьнна спискашта юкъевихьа а хиннавац из. ХIаьта а дIадахача шера цунга кхоач цIена автобус (ПАЗ-672 № 01-78). Спискашта юкъе вац цун воша Л. Болтукаев а. Дика производственник ва, аьле цунна а лу цIена автобус.

1983 шера ПАП-5 балха венав А. Шамшукаев а, спискашта юкъе вац из а. ХIаьта а цунга кхоач заводера йоагIа цIена автобус (ПАЗ-672 № 01-71). Ца йоагIаш цIена автобусаш енна уж боацаш кхы а нах ба укхаза.

Иштта деча озабезамаша коллектива барт эгIабу, наха халахетараш ду, балхах дог эккхийт. Цудухьа массайолча инстанцешка жалобаш ух.

Массехк шу да вай лакхе вийцача Д. Заурбекова квартира яла таро еце, общежите моттиг мукъагIа я сона, яхаш дехар ду. Цунна яла йолаш хиланзар из. Цхьабакъда, предприяте директорца гIулакх доагIараштa-м корайир. Масала, У. Дадаев, У. Умарашвили, ПАП-5 ахча а телаш, № 5 йолча маькхъеча завода общежите бах. Цхьаннена хьалхара 178 соми 96 кепиги, вокханна тIера 319 соми 10 кепиги деннад предприяте.

Харцахьа квартира еннай ПАП-5 водитель хиннача Л. Ахмадова дезала а. 1980 шера цамогаш а хинна пенсе вахарца балхара дIавоал из. Цул тIехьагIа кхо шу даьлча ПАП-5 квартирни учете оттаву Шалински района Белгатой яхача юрта вахаш а цига приписка а йола саг. ДIадахача шера апрель бетта цун сесага Малкана лу (Ахмадов цу хана ше дийна хиннавац) кхо цIа дола квартира. Кхетадеш дац юрта баха дезаш шоашта а йоаца квартира а яле, городе фу де хьабоалабу...

— Квартира еннар тхо дац, — йоах ПАП-5 профкома председатела Е. Дубенкос.— Лакхе латтачар из квартира дIалущ решени е аьнна тхоашта енна задани кхоачашъяьй оаха.

Нах раьза хургбоацаш, дегабуам бе йиш йолаш кхы а дукха кхоачамбоацараш, цIенхаштта нарушенеш я № 5 йолча автотранспортни предприяте. Лакха разрядаш а увттаеш, слесараш ба аьнна хьайбаьраш, шоаш бе безаш бола болх ца а беш, йIайхача кабинеташка багIа. Масала, 6 разряда автослесарь Л. Долгих завгар ва, иштта лакха разрядаш йола слесараш А. Басханов, Г. Манукян Iалашон отделе хьожабаьб. Шин балхах цкъа кулг тоханза я йоккхагIйола мастер С. Морозова — парторганизаце секретарь. Йоккха яц ПАП-5 партийни организаци, цудухьа укхаза вагIац балхах мукъавалийта секретарь. Цхьабакъда, Морозова-м партийни организацена кулгалду аз яхаш, йоккха кабинет дIа а лаьца яьгIай. ТIаккха догдаха дезий партийни организаце секретара принципиальни никъ лацарга. МалагIа партийни тIахьожам лоаттабергба цо администраце беча балха ше а да даьккха алапи ийдеш ягIаш хилча?

Протоколашка хьежача ала йиш яц партийни организаце болх баьбац. Ден повестка тIа увттаду дешаш эшаш а лоархIаме а да. Цхьабакъда, партийни IаьдалагIа доагIача бесса цо къоастадаь цхьа дош дац. Кхоачаш ца деш дус тIанийду соцамаш. Шера баь болх техкача цкъа аьнна дац де лаьрхIар кхоачашдара шоаш фу даьд. Коллективе барт ийгIалга, цун микроклимат вIаштIехьдоацилга ховш яц партийни организаци: цкъа ладийгIадац болхлоша дувцачунга, къоастадаьдац бакълувр а бехке вар а малав. Укхаза дувцац эргалонаш елга, кердадар юкъедоаладелга, лац критика, йолаш яц гласность.

Дукха дийцад ПАП-5 долча кхоачамбоацарех, дукха нхай укхаза комиссеш, цхьабакъда, хувцалуш хIама дац. Хьагучох, кIоаргга дош тахка а техка, йоагIаш йола выводаш йоре юха аха езаргьяцар уж.

Хьагучча бесса кердадар юкъедоаладара, перестройка яра ПАП-5 партийни организаце, администраце таханалца даь хIама дац, харцахьа йола балха стиль наралаьца, цу тIара бала ца тугаш хьабоагIа укхаза предприяте кулгалхой.

Б. КОСТОЕВ,
М-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Булгучев Махьмада Гилане Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхозе хьаьнала къахьега ткъаь бархI шу даьннад. Из ва токарь. Цул совгIа кхы массехк професси а караерзаьй цо. Дика хов къахьегама ветерана слесара, сварщика, вулканизаторщика, цIаста пхьара балхаш а. Юрта боахама техника тоаеча эггара доккхагIа дакъа лоацарех ва Гилани. Цхьа ди дIадахийтац цо ший балха норма дикка тIеххоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: токарь Булгучев Гилани.

М. МАМЫШЕВА сурт.

ЦІЕ БАЙРАКХАШ ЕННАЧА КОЛЛЕКТИВАШКА

Дика чакхдаьккхар карарча пятилетка хьалхара шу Шалински района «Джалка» совхозо. Юртбоахамэ продукци йохкара планаш тІеххоачаш а еш 266 эзар сом цІена пайда бир.

Из толам баккхарах Ерригсоюзни социалистически яхье котъяьннар а лаьрхІа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байракх а луш СССР ВДНХ Ерригсоюзни сийлен Улга тІа яьккхай цу боахама коллектив.

Иштта дика хьокхамаш гойташ къахьега шоашта малагІча таронаша вІаштІехьдалийтад, хІаьта дІахо йодача хана фу де лерхІ дувц тахан цу совхоза болхлоша, специалисташа, кулгалхоша.

Коллективни подряда новкъосталца

Тха кхаш леладерий низ тохка шу хилар дІадахачох: малхо йоагайир хий ца дехкача кхашка хинна 95 гектар шекара свеклаш, 685 гектар хьажкІаш, 60 гектар генараш. ХІаьта а план 12 эзар тонн йолаш, паччахьалкхенна дІаелар 13,2 эзар тонн шекара свеклаш, планал 62 тонн дукхагІа ялат, хІаьта генараш — 5 тонн дукхагІа.

Толам баккха дукхагІча даькъе новкъостал дир болх вІаштІехьбаккхараи хьадаьчох ахча даларан керда прогрессивни форма — коллективни подряд юкъейоалаяро. Цу хьисапе кхаш леладу совхоза кхоккхе а бригада я хІанз болх беш.

Шоаш бизза дай болга хоаденна нах лаьттах ма хулла дукхагІа пайда эца гІерт. Шийхаьннахьа оах, хьаьнду, хий дулл, дика хьувкъам лургболаш кийчдара ханнахьа кхы мел эшар ду.

Тха боахаме кхееча юртбоахама культурех керттера — ка бола ялат. Из тІеххьарча хана хІара шера 1400 гектара тІа дІадув. ХІаьта хьалха ялат дІадера лаьтта кІоаргга оахаш хиннадале, лурчогІа гурахьа, масала, (цига хьалха кхеьча культурашка хьежжа) шозза, кхозза деза дискаш мара даханзар из кийчдеш. Цу гІулакхо, цкъа-дале, лаьтта Іайнача тІоадала кхом бе йиш хилийтар, шозлагІа-дале, лаьтта кийчдара дІадодар лохдир. Цул совгІа, кІоарга, оахам деча хана нохараша лаьтта хьаьнагІа, шийца дукхагІа тІоадал йола тІоа хьатІабоаккх. Из бахьан долаш цига дІайийнача культурай хьувкъам а лоха хул.

Белгалдаккха доагІа оаха массе хана дІадувча а тха районе дика хьувкъача а «Безостая-1» яхача сортах долча кІи фу а оаха тоадаьлга, тІеххьарча шин шера элитни дола ги дІа а дувш.

КІа дІадийнача хий дехкача дерригача пхи бІаь гектар лаьтта чудуийташ хий а техар оаха. ХІаьта Іай, кхашка лоа Іайнача хана, минеральни удобренещца подкормка а йир. Лоа дешачул тІехьагІа овлашка кхаьчар уж. Цул совгІа, соахка (тха боахаме духхьашха даь хІама а дар из) йоккхача моттиге лоархІаме агротехнически болх чакхбаьккхар — чудуийташ хий диллалехьа, овлашта подкормка яра минеральни удобренеш тайсар.

Бокхха теркам тІабахийтар химически оасар дара болх шийхаьннахьа дикен чакхбаккхара.

Цу дерригне толам а баккхийтар — хІара гектара тІара 33,2 центнер ка бола ялат даьлар, хІаьта хий дехкачара 40 центнери индустриальни технологех 300 гектара тІа из дІадийначара 48 центнери.

Дикача дешаща белгалбаха боагІа Социалистически Къахьегама Турпала Саидов Бауде. Йоккха опыт йолча агрономо Мусаев Усама кулгалдеча кхаш леладеча бригадера къахьегамхой. Цхьацца йолча участка хІара гектара тІара 50 центнерага кхоачаш ялат чудера цар.

Оаха дІа мел денна кІа дика хиларах доагІачул совгІа кхы тІа а 20 эзар сом луш дІайийцар тхогара пачахьалкхено.

ЛурчогІа санна, эшар деш дІадийра совхозе ка бола ялат соахка гурахьа а. Доал а лерттІа ду.

Шекара свеклаш 595 гектара тІа яр. 95 гектара тІара яраш, лакхе белгалдаьккха хиннача тайпара, малхо йоагаяьяле а, юхейнсача пхи бІаь гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача 260 центнер совгІа яьхар.

Из культура кхееш, массе хана санна, толам Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамарас кулгалдеча бригадо баьккхар.

Цун коллективо хІара гектара тІара 296 центнер шекара свеклаш чуера, хІаьта Саидов Бауде бригадо — 280 центнер.

Оаха паччахьалкхенна дІаеннача свеклаех, царца дукха шекар хиларах, доагІачул совгІа кхы тІа а 38 эзар сом делар тхона.

Ялата дІайийнача хьажкІех, цу гІулакха чуэца пайдана йолаш йиъ бІаь гектара тІа мара йисанзар. Вокх кхашкара яраш силоса чуэца езаш хилар.

Саидов Бауде бригаде ши бІаь гектарах хІаране тІара планал 12 центнер дукхагІа йолаш чуера из культура.

Дика хьувкъадир цун коллективо генараш а. Уж хІара гектара тІара 18 центнер чудера. Духхьал цу бригада баьккхача толамо вІаштІехьдалийтар совхоза из культура дІаялара план кхоачашъе.

Кхаш леладераша тха боахама баь цІена пайда 440 эзар сомага кхаьчар. Цхьабакъда, де йиш йолчунга хьежача, из лоадама толам бац. Цхьадолча кхоачамбоацараша юхатехар гІулакх. Хий дулла техника лерттІа тоа ца яр бахьан долаш, хий дуллаш цхьан сменагІа мара болх бе таро хиланзар. Во нийсдаьдар тІахецаш хий диллара кийчдаь кхаш. Ханнахьа Іома ца бар бахьан долаш, тоъаш бацар квалификаци лакха йола хий дуллараш.

Укх шера чуэцаргболча хьувкъама лард йоллаш из деррига ца хилийта хьежад тхо.

Производствана интенсификаци яра цхьацца эргалонаш еш я боахаме. Масала, лотокаш а увттадеш хий дулла лаьтта кийчдеш да. Цун чотагІа укх шера кхы тІа бІаь гектара тІа хий дилла йиш хургья.

А. АБДУЛВАХАБОВ,
«Джалка» совхоза керттера агроном.

ТАРОНАШ ДУКХА Я

Ялата а доакъара а культураш кхеяра планаш хадданза тІеххоачашъеш хьайоагІа Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Паччахьалкхен преме лауреата, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата коммуниста Саидов Бауддина кулгалду бригада. Хьаьнала къахьега малагІча таронаша новкъостал ду, дІахо йодача хана де дезачох, лерхІачох дувц цо тахан.

Ткъаь итт шу совгІа ха я кхаш леладеча аз болх бу. Цу юкъа йоккха опыт Іоаьй. ХІаьта хІанз а дукха ховш а дац. ХІана аьлча, хІара шера керда техника хьаю, дикагІча оагІорахьа хувц юртбоахама культураш кхеяра технологи. Масала, боккха пайда беш я интенсивни технологи. Соахка цу хьисапе 300 гектара тІа ка бола ялат дІадийра оаха. Цигара хІара гектара тІара баьнна хьувкъам 11—12 центнер дукхагІа хилар, массе хана санна дІадувчара чуийцачул.

ХІаьта а соахка гурахьа 1400 гектара тІа дІадийнача ялатах, цу хьисапе юха а 300 гектара тІа мара дІадензар. ХІаьта деррига а интенсивни хьисапе дІадийне даларе, укх шера чуэца вІаштІехьдала таро йолчунца нийсдича, кхы тІа, кІезигагІа дале, эзар тонн ялат даргдер. Иштта из де йиш хиланзар, тоъал эшаш йоле минеральни удобренеш, гербицидаш ца хилар бахьан долаш. Цхьабакъде, республика Госагропрома, РАПО кулгалхой шийханнахьа тохабенна баларе, дІадийнача ка болча ялатах ах мукъагІа керда технологех дІаде йиш хургьяр.

Кхы а вогІа сурт да шекара свеклаш кхееча. Механизированни уж кхеелга йиш хилац, эша техника йоацаш.

ТІеххьарча хана Іилма карагІдаьнначоа, Іоаьяча опыта ларда тІа гектара тІара чуэца хьувкъам алсамбаккха тІахьийхар КПСС XXVII съезде а цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумашка а. ХІаьта эргалонаш а еш производствана интенсификаци е йиш йий цу хьалашка?

Юртбоахама производство дегІайоалае йиш хулийтача тароний доазув дац. Эшар фуд аьлча, хьаькъалца царех пайда эцар. Цу хьакъехьа юртбоахама болхлошта новкъостал эш республика, района, хІара боахама кулгалхошкара. Совещанешкеи собранешкеи даьсса къамаьлаш дарах, опыт ювцаш семинараш чакхъяхарах тІакхетаргдолаш хІама дац, дийцар чакхдаккхара эшачунца нах Іалаш ца бича.

ЭРГАЛОНАША ГІО ДУ

Паччахьалкхенна хьайбай продукци йохкара кердача пятилетка хьалхарча шера план нийс беттаи пятилетка яр диъ шераи кхоачашъяра инициатораш бар тха совхоза фермай болхлой районе.

Ховш ма хиллара, шоаш дагалаьцар цхьан даькъе кхоачашдир цар, шера программа кхаь кварталагІа яь яьккхар. Шу чакхдала бисача кхаь бетта пачхьалкхенна планал совгІа кхы тІа а 1,2 эзар центнер шурен 150 центнер дулхи дІаделар. Цул совгІа, хІара бІаь Іатта тІехьара 91 Іаса хьакъоастадир, хІара кхоабача Іаттагара яьккха шура, лурчогІа хинначул 320 килограмм дукхагІа хилар. Из боккха толам бар. Цунга кхачара цамогаш, къаьна дола доахан къоначарца хувцаш, фермашта реконструкци еш, балха гІулакхаш кердача хьисапе вІаштІехьдоахаш дукха къахьийга дийзар. Из деррига чакхдаккха атта дац.

Деррига а дІадоладелар ялх шу хьалха тха боахаме дикача цІена фух дола шинараш доладарца. Цамогаш дола доахан дІа а даьха, помещенешта а ковна а массехказза дезинфекци яь, цхьоалагІча ферме дІаоттадир уж (хІанз цунах шурий комплекс яьй).

Кхо шу даьлча, е 1984 шера, цу фух бІаь етт бар тхога. Цхьабакъда, царех хІаранегара юкъера лаьрхІача 1700 килограммага кхоачаш мара шура йоаккхадацар. Іула юкъера дукхагІа шура лу доахан хьа а къестадеш, цар даь Іаьсий хьал а кхедеш, царца тоаде доладир Іул. Из болх хІанз а беш ба.

Цхьа хІама зийнад оаха. Дукха шура луча тхоай Іатто даьча Іаьсах хьахинна етт, толашагІа долча фух да, яхаш мехка кхыча районашкара кхувлача доахана юкъе наггахьа мара нийс ца луш дика хул. Банъдар аьлча, из тамаш е езаш хІама а дац. МалагІча дас дІалургба ший дикагІбола етт? ТолашагІа дараш хьахержачул тІехьагІа юхедисараш да дукхагІдолча даькъе цига дохкараш. Из бахьан дар оаха юххьанца доаладаь доахан, кІезига шура луш хинна хилар а.

Оахоша хьалкхедаь доахан Іула юкъе а кхувлаш, болх бе даьлча, тІеххьарча шин шера 700 килограммага кхоачаш тІакхийтар хІара кхоабача Іаттагара йоаккха шура.

Таханарча дийнахьа 1300 бежан да тха шурий комплексе, 550 етт а болаш. КІезига шура луш дола доахан да царна юкъе хІанз а. Цхьабакъда, тхоай доахах хьахинна 170 духхьашха бахка етт юкъе а боалабеш. шу чакхдалалехьа тоадергда доахана Іул.

Укх шера пачхьалкхенна 1440 тонн шурен 130 тонн дулхи дІадала дезаш да тхо. ХІанзарча балха темпаша хьахьокх, шоаш дагалаьцар бокъонца чакхдакхха уж шеко а йоацаш кийча хилар. Масала, укх шера дІабахача шин бетта пачхаьалкхенна дІаенна шура, соахка цу юкъа хинначул 101 центнер дукхагІа я. ХІаьта дулх — 43 центнер дукхагІа.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара толаме накъабахара хьайбаш леладераша юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ба: дояркаш Довлекураева Медни, Исраилова Зарган, Закаева Буку, Хизриева Зулай, Альвиева Деши, скотникаш Ташаев Асламбек, Гаплаев Мовсар, Іаьсий леладеш бола Халидова Разет, Тасуева Шаймани. Царна доккха новкъостал ду шурий-комплексе тайп-тайпара балхаш деш волча тракториста Хамзаев Нурде.

М. ШАВЛАЕВ,
совхоза керттера зоотехник.

Дог-безам совбаьлча

Реконструкци а яь тха цхьоалагІча фермах шурий-комплекс хьаелехьа, геттара во дар хьайбаш леладерий балха хьалаш. Наггахьа мара болх беш хилацар доахан латтачара кхо, нувхаш арайоаха транспортераш, доакъар кийчду цех, автопоилкаш. Каст-каста нийслора хьайбашта шийханнахьа доакъар хьатІа ца дахьаш. Цамогаш, къаьна дар доахан.

Во дар салаІара а быта а хьалаш. ЦІеча уголока хьакъоастадаьча цІагІа чуваха йиш йоацаш шийла хулар. Цул совгІа, собрани еча хана мара хьа а еллацар из, и. кх. дІ. Из бахьан долаш бе-башха доацаш болх бора наха. Во яр къахьегама дисциплина. Цудухьа хадданза кхоачашъяцар пачхьалкхенна шура дІаялара планаш.

ХІанз деррига а хувцаденнад. Тхо раьза долаш дика, унахцІена да оаха леладу доахан. Иштта долча царна ма хулла дикагІа доал де гІерташ хул дояркаш а скотникаш а. Декхараш лерттІа кхоачаш ца дича балац, коллективни подрядагІа болх беш тІеххьара хьахургдар, шоашта карагІдаьнначох тийша долга ховш.

Чухьа цІе уголок, столови, медпункт а йолаш хьалдаьд хьайбаш леладерий цІа. СалоІача хана сага мел эшар да хІанз цІеча уголоке: телевизор, радиоприемник, керда газеташ, журналаш, и. кх. дІ. Чухьа йІайха, лостам болаш я.

Каст-каста гуллу тхо цига балха итогаш е, хьайбаш леладерий опыт ювца, телевизорага хьажа.

Цу дерригне геттара чІоагІа айбаьб наьха балхацара безам. Къахьегама дисциплина толхаярах дувцилга а дац хІанз. Цудухьа дика да наьха балха хьокхамаш. Уж раьза болаш да хьадечох ийду алапеш а. Цудухьа хІанз дукха ба тхо доача болх бе бахка безам болаш.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара сийна тха хьайбаш леладераша дош деннад, дийнахьеи буси хІара кхоабача Іаттагара йоаккха шура, соахка хинначул хІара дийнахьа цхьа килограмм тІакхетийташ болх бе.

З. ХИЗРИЕВА,
шурий - комплекса доярка, партгрупорг.

Пайда эца гІерт

БІаьстан кхашкара балхаш сихлуш латт «Джалка» яхача совхозе. Кен, горох, кхы тайпа эггара хьалха дІае еза культураш дІаювш боахк механизатораш. «БІаьстан цхьан дено шера кхоаб» яха халкъа кица дага а кхоабаш хІара сахьатах ма могга пайда эца гІерташ хьинаре къахьегаш ба уж. ХІаьта къаьстта боккха теркам тІабохийт механизатораша технологе дІа ма деххареи дикеи кхашкара балхаш чакхдахара, цу гІулакхашта хадданза тІахьожам лоаттабеш я совхоза партком.

Іан деношка дукха балхаш даьд кадрашка агродешар Іомадайташ, юрта боахама культураш хьалкхеяра технологически карташ увттадеш, кхы тайпа эшараш деш. Лоацца аьлча, дика кийчо яь дІадоладаьд цига гота балхаш.

Дийнахьа цаІи ахи балха норма кхоачашъю доакъара культураш дІаювш болча механизатораша І. Борщигова, В. Юсупова, Т. Бачаева, Я. Ансаева, М. Саидова, С. Шарапутдинова.

Шоай хьайбашта шортта доакъар хилийтара дикка шердаьд цига дукхача шерашка хула баьцаш тІайола кхащ. Хьалха люцерна 300 гектара тІа хиннаяле укх шера 200 гектар дукхагІа хургья из. ХІаьта вІашагІъэбаь кени горохи хьалкхеяра хьакъоастадаьд 100 гектар лаьтта.

Укх деношка совхоза парткомо заседани яьй. Цига ладийгІад керттерча инженера С. Ибрагимовеи керттерча агронома А. Абдулвахабовеи бІаьстан балхаш дара цар кулгалдеча службаша яьча кийчон хьакъехьа йолча информацега. ЛаьрххІа вІашагІъеллача комиссе белгалдаьккхад Социалистически Къахьегама Турпала Б. Саидова кулгалдеча № 1 йолча бригаде техника дика кийчъяь хилар.

Хьувкъам лакха болаш культураш хьалкхеяра эшаш дола дикача кондицегІа дола фу хилийтара а хадданза йоакхо ю совхозе. Керттера агроном а волаш специалисташ хиннаб Ростовски области хьалхалаттача боахамий ка бола ялати генараши кхедара балха опыт Іомаеш. Цигарча кхаш леладераша новкъостал даьд элитни фу а денна.

Хьалха юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 5—7 центнер мара генараш доахаш хиннадац цига. Дикача кондицегІа дола фу а дІадувш из культура хьалкхеяра балхаш агротехнически бокъонаша дІа ма деххара чакхдахийтара совхоза специалисташ оарцагІбаьнначул тІехьагІа хІара гектара тІара чубахьа хьувкъам 17 центнерага дІакхаьчар. ДІадахача, геттара чІоагІа йокъал лаьттача шера а 13 центнер яьккхар совхоза механизатораша, планагІа дахха доагІараш 11 центнер долаш.

ХІара шера дукхагІа хул даьккха ялат а. ХІаьта соахка хІара гектара тІара даьккхад 33,2 центнер, планагІа даккха доагІар 22 центнер долаш. Интенсивни технологегІа хьалкхедаьча кхашкара хІара гектара тІара 45 центнер ка бола ялат даьккхад.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байракх а енна ма боаггІара белгалбаьккхаб совхоза кхаши хьайбаши леладерий къахьегам. Цу доккхача совгІато декхарийла баьб уж Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузаш юбилей йолча шера кхы а дикагІа къахьега.

Иштта, карарча шера планагІа дакхха доагІар 23 центнер долаш цар социалистически декхар тІаийцад 3200 гектарах хІаране тІара 30 центнер ялат даккха, хІаьта шекара свеклаш 270 центнер, планагІа хила йоагІараш 220 центнер йолаш.

Уж декхараш толаме кхоачашдара тІатеІІа балхаш деш ба коллективни подрядагІа къахьегаш бола механизатораш. ХІара бригадана дІайовзийтай хозрасчетни заданеш. Болхлошта хов бухсоцаш хьахинначунга хьежжа шоай алапеш хургдолга. Цудухьа саго ер де аьнна хІама ала ца дезаш шоай гІулакхаш чакхдоахаш а боахк.

С. БЕРДУКАЕВ,
СССР журналистий союза член.

Баьцадаараш хьувкъадерга

Укх шера баьцадаараштеи царна лаьрхІа ги кийчдараи 761 гектар лаьтта хьакъоастадаьд «Асеинский» совхозо. Из продукци сихагІа яккхара, июнь бутт хьатІакхоачаш Грознерча бахархошта керда кабуци сибази хилийтара 65 гектара тІа уж хьалкхее лаьрхІад укхаза.

— Цу гІулакха, — йоах бригадира Любовь Крюковас, — 26 теплица чу рассада хьалкхееш да тхо хІанз. Дика хьатІадоалаш латт мерзача сибаза, хьалха хьайоалача кабуца ги. Нагахьа санна ха дика латте, апрела хьалхарча деношка уж баьцадаараш дІадогІаргда оаха.

Даьсса латтац хьалха хиннача парникови боахама кІоагаш а. Укхаза къахьег говзача баьцадаараш леладераша Дукаева Іайнас, Исмаилова Садус, Мурадова Іайнас, кхыбараша. Парникашкара лаьтта дика тоа а даь, хохаши хьалха хьадоала хоарцамаши хьувкъаде болабеннаб уж. ХІаьта теплицашкара рассада хьахилча уж болалургба май бетта хургдолаш кхыдола баьцадаараш хьувкъаде а.

Теплични боахаме къахьег Мухаматшина Забирас, Зытина Любас, Хоменко Раисас, кхыбараша. ХІаьта огородни бригада членаша шоаш а дакъа лоац рассада кхееча.

— Тха берригача баьцадаараш леладераша болх бу хозрасчетахи коллективни подрядахи, — йоах совхоза директора Догонов Владимира. — Цу гІулакхо таро хулийт къахьегама дисциплина тоае, къахьегама овсарле лакхъе. ХІанз берригача баьцадаараш леладераш арабаьннаб лаьтташ тоаде. ХІаьта 65 гектара тІа оаха укх деношка дІайогІаргья 4 миллион гаргга рассада.

«Ассинский» совхоза баьцадаараш леладераша дош деннад XII пятилетка укх шоллагІча шера 161 эзар центнер помидораш, нарсаш, кабуц, сибаз, хохаш, кхыйола продукци хьувкъае.

М. ХАМЗАЕВ.

ДОЗЗОЛ ДЕХЬАРА

Йоккхагlъярех цаІ йола Ковентрира «Ти ай машин тулз» яха английски машиностроительни компани дика йовзаш я Великобритане меттел дунен дуккхача мехкашка а. Цу фирмаца торгово-экономически бувзамаш леладеча партнерех цаІ я дукха хана денз цунца уж бувзамаш хьаллоаттадеш йола Советски Союз.

Тха компане, аьлар ТАСС корреспондентаца ше къамаьл деш цун директора Джон Уоринга, бувзамаш леладу СССР-ца 1944 шера денз, цунна тайп-тайпара машиностроительни оборудовани а лоаттаеш. Советски Союзацара тха бувзамаш цхьан оагІорахьара дац, яхаш дийцар дІахо директора. Шин оагІорахьа нах дІаюха уха улица санна да уж. Иштта, хІанз тха предприяте болх беш я советски станокаш, царна юкъе Иванове хьаяьраш а йолаш. ХІаьта царех шиъ цІенна я.

СУРТА ТІА: предприяте цехе. Хьалхарча плана тІа — оператор Дэйв Гранди болх беш ва Ивановера енача обрабатывающи центра тІа.

А. КАТКОВА.
Л. ПАХОМОВАЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

АФРИКА КАГИРХОЙ — КЕРДАЧА СОВЕТСКИ БОЛАМА ТІЕХЬА

— Михаил Горбачева бийна Европера юкъера гаьнал дола ракеташ дІаяхара бола керда советски болам — Советски Союза машар беза цхьаькха а хІама да, ядерни заман керда политически хьаькъал дІакхачара къаьгга бола хьокхам ба. Цунца цхьана, советски предложене тешал ду КПСС XXVII съезде белгалъяьккха машар безаш йола арахьарча политика программа нийса дІахьош хилар, — аьлар АПН корреспондентаца Фритауне ше къамаьл деш Сьерра Леоне Всенародни конгресса парте къаман кагирхой лига Генеральни секретара Бокари Стивенса.

— Съезд хинначул тІехьагІа дІадахача шеро бакъдир, — яхаш дІахо дийцар Б. Стивенса, — Советски Союзо лаьрхІар цІенхаштта долга. Цу юкъа цо хьакхайкабаьб массехк арахьарча политика боаккха болам, царна юкъе ядерни герз тахкара ший оагІорахьара мораторий, герз дІадаккхара Рейкъявике енна кІоаргга маІан дола предложенеш, массазареи химически герз кІезиггдара енна предложенеш а йолаш. Цар чулоацам — хІара шера 800 миллиард доллар дІалоацаш дола герз хьадар юхатохалга, герз хьадара рузкъа вахар тоадара дІадохийталга да.

— ХІанз дуккхадараш Малхбузенах тийша да, — аьлар Б. Стивенса, — ше цу гІулакха барта йоагІилга, Советски Союз санна машарга гІертилга. ХІанз Малхбузе йиш йолаш я Европера юкъера гаьнал дола герз дІадаккхара гІулакх ше цІенача дег тІара дийцалга дІагойта.

— Африке советски боламаш къоабалдеш тІаэц, — аьнна белгалдаьккхар Сьерра Леоне кагирхой лидеро. ХІара йиъ минута кхача ца хиларах пхи шу кхачанза дола цхьацца бер деча континенте дика кхетаду, бакъйола прогресс герз хьаделга юха ца тохе хургйоацилга.

Сьерра Леоне кагирхой лига кхыча юкъарча организацешца цхьана чІоагІа дакъа лоацаш я континенте ядерни йоаца зона хилийтара, из декхар кхоачашделга ший балха тІа керттердар а лоархІаш.

(АПН).

Коллега, бІаргагуш йола факташ

Дукха ха йоаццаш ВІашагІкхийттача Штатий эггара Іоткъам болаши низ болаши долча газетех цхьанне — «Уолл-стрит джорнэл» — Москве хьайийллар ший корпункт. ХІаьта советски столице хьавенав хьалха «эрсий опыт» йолаш хинна журналист Марк Данастазио. ЦІагІарча боахама проблемаша — цун квартира ремонт еш я, хІаьта шийдезалцеи дукха езача попугайцеи хІанзарчоа бюро помещене вах из, — хетаргахьа цунна новкъарло ю лерттІа болх дІаболабе: эшаш дола журналистски бувзамаш вІаштІехьдаха, учрежденешка аха, документаш, моттигера пресса еша, телевизорга хьажа. Иштта деце фу бахьан да дукха ха йоаццаш цунца хинначун.

Аз ювцар я М. Данастазиос «Уолл-стрит джорнэл» газета тІа енна советски экономика хІанзара гІулакхаш дувцаш йола корреспонденци. Тешалаш, тахан специалиста, иштта хет сона американски газетера сай коллега, хала дац тІеххьара выкладкаш, документаш экономически гІулакхех яздеча цІи хезача советски экономистий, журналистий статьяш йовза. Вай мехка экономика хьал объективни критика еши дувцараш а долаш материалаш дукха я. Вай къайлакхахьац воай халонаши эшараши, уж дІадахара йола вай общество хувцара планаш лечкъаяц. Кхыча дешаща аьлча, хьалхара информаци, теша хьожаргда вай, из бахьан долаш Москве ший корпункт хьайийллай «Уолл-стрит джорнэл» газето, Малхбузен журналистий бІаргашта кІал улл, цхьанне а из царех лечкъаяц. Еша, тахка, анализ е, хьай объективностагеи профессионализмагеи хьежжа хьайна хетар яз а де, из газета дешарашка дІа а хайта.

Цхьабакъда, царех цхьабарашта бакъахьа хет кхыча наькъагІа бахача. ХІаьта Данастазио даьчо бакъду из. Ше Москве воллаше а, укхазарча моттигерча информацешка хьежавац из Москвера корреспонденци язъяра. Цунна бакъахьа хийттад «Плэнэкон» яхача американски организаце президента Ян Вэнуса яьча, замах тІехьайисача рецептех оттаьча доклада тІара хабараш шийгазетага дІадахьийтача.

Кердача тайпара уйла е шоаш ца кхетар бакъде гІерташ, цхьаболча буржуазни советологашеи журналисташеи къаьнара метод лелаю: нагахьа санна советски бакъдолчун факташ Малхбузехьа эшшача тайпара еце, цу факташта шоашта вогІа да, яхаш. ХІаьта хІанз Я. Вэнуса, цун тІехьа М. Данастазиос яздаьд СССР ЦСУ-с «консерватораша» Іоткъам лоаттабарах нах Іехабу мохк экономически дегІабара цифраш ховшше лакх а еш, яхаш.

Хаттар отт: иштта гаьнаникъ бе безарий-теш «Уолл-стрит джорнэл» редакцена лоаллахарча организаце яздаьраш дувцар духьа?

Хетаргахьа, цхьабола малхбузен коллегаш Іемаб иштта болх бе. Ала деза, эргалонаш яр, керда политически уйла вІашагІйоллар — чоалханереи дуккхача ханареи процесс я, хала хила мегаш а я. Цхьабакъда, хувцамаш де деза, хІаьта эггара хьалха из де дезар журналисташ ба. ХІана аьлча цар кхетаду, мел бехктокхаме да шоашта хьалхашка латта декхар: цаІ шоллагІчох тешаргдолаш къамаш Іомадара гІо делга. ВІаши тешам ца хуле адамаш доахалургдац. Цу процесса новкъостал дергдар вай, коллегаш, новкъарло ца а еш.

Нинель СТРЕЛЬЦОВА,
АПН обозреватель.

ЧИЛИ: ГебагІан полицейски чхьонкарен демократи.

СУРТА ТІА: антипиночетовски демонстраце цхьа доакъашхо лаьцав.

Пренса Латина — ТАСС сурт.

«Гипокинезия» яхача экспериментах

1986 шера апрель бетта дениз Москве СССР Минздрава медико - биологически проблемай Институте дIахьош я дикка дIоахал долча гипокинезе (цхьан шерага кхаччалца) эксперимент. Цу эксперимента итт доакъашхо — тохкамхой-добровольцаш — метта бадаргба чIоагIа режим а оттаяь. Бийша баддаше а цар кулгюхь дулл, можамаш йоаш, хIама, дуъ, деррига, кхыдола гIулакхаш ду. Уж итт тохкамхо хьахержавар ах бIаь кандидата юкъера, чIоагIа медицински тохкамаш даьчул тIехьагIа.

Эксперимента доакъашхой шин группах бийкъаб. Царех хьалхара пхи саг хIара дийнахьа шин сахьата физически тренировка ещ ва. Цул совгIа тайп - тайпара фармакологически препараташ мел цар. ХIаьта шоллагIа группа хьалхарча бiъ бетта профилактика а ца еш занятеш е дIайолаеннай эксперимента бIаь ткъолагIча дийнахьа. Масса хана а лорий бIарг тIалатташ ба тохкамхой.

Гипокинезия — чIоагIача режимах метта уллилга — из я чIоагIагIа йолча адекватни моделе цаI, цо таро хулийт дегIа дозал ца хилийтара йола керттера физиологически эффекташ лаьттан тIа хьагойта. Керттерча даькъе эксперименто лерхIар да хIанз сигала гIолла дукхача хана космонавташ толамца лелаш йола профилактика низий комплекс дIахо а тоаелга, дегIа дозал доацача хьалашка организме хулача хувцамашта коррекци яра керда наькъаши методаши лехалга. Цу эксперимента хьокхамаш бокхха лоархIам болаш да космически медицине меттел лаьттан тIарча медицине а.

СУРТА ТIА: тохкамхочун Горин Евгене артериальни давленега хьожаш я лор Н. Бабина.

А. ПУШКАРЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬЕХАРХО А НОВКЪОСТ А

Малгобекерча № 20 йолча школа наIарах дIачувоаллаше, аьттехьа дIахьежача эггара хьалха бIарг тIаотт хозза кийчъяьча стендана. Цига хьагулъяьй укх тIеххьарча шерашка дешархоша гайптайпарча спортивни яхьашка дакъа лоацаш яьха кубкаш, дипломаш, сийлен грамоташ. Цар тIа даь йоазонаш Iодийшача геттара дика йовза йиш я школа спортивни биографи.

КIеззига дIаховаьлча спортзал я. Цигара хьахоз бургацо ду таташ, аьттув баларах гIаддахача берий цIогIарч, дика къоасталуш дола хьехархочун дешаш. ИттлагIча «а» класса кIаьнкашца урок дIахьош ва Чипурук Генадий Николаевич.

Кхойтта шу гаргга ха я из укхаза бераш физкультура хьехаш вола.

— ЧIоагIа аьттув болаш дIаболабелар са болх, — яхаш дувц Г. Н. Чипурука. — Цу хана школе директор хинна Алероев Адам Дикиевич чIоагIа спорт дукхаезаш вар, каст-кастта спортзале воагIар из, сона фу эш хьожар, методически хьехамаш дора. Каст-кастта ше а, спортивни гIирс тIа а бийхе, берашта юкъе воалар. Дукха хьехархочоа эшаш дола гIулакхаш хьаIомадаьд аз цунгара.

Генадий Николаевич школе веча денз хьинарегIа болх бе яьлар футболах, волейболах, баскетболах, гимнастиках йола секцеш. Каст-кастта чакхдувлар укхаза могашала денаш, спартакиадаш. Духхьал дешархошца болх барах кхоачамбацар къонача хьехархочо, нонагIа го йиш яр школе берий даьй-ноаной. Массанешта чIоагIа езаеннаяр «Папа, мама, со—спортивни дезал» яха дуникхача наха дакъа лоаца яхьаш.

Къаьстта бокхха теркам тIабохийтар Г. Н. Чипурука школера спортзал куц долаш хилийтара. Цу гIулакха оарцагIбоахар тайп-тайпарча классашкара дешархой. Цо новкъостал дора берий мукъа ха пайда болаш дIаяхьара, дешархой къахьегам безаш хьалкхебара.

Цкъаь цкъа хиннадац школерча командаша районерча спортивни яхьашка дакъа ца лоацаш. Къаьстта дика ба укхазара къона баскетболисташ, хIара шера тайп-тайпарча турнирашка хьалхара моттигаш йоах цар. Толам баькхаб дешархоша 1984 шера хиннача республикански яхьашка а.

— Дикка лакхъяй шоай спортивни говзал 10-ча класса дешархоша Досхоев СаIида, Межидов Лаьчас, — аьлар Генадий Николаевича. — Цар кхыбараш шоашта тIехьабоах, сона новкъостал ду, зIамагIбарашца «Сакъердаме старташ» чакхйоах. Сона хетачох, дика физрукаш хургбар царех.

Г. Н. Чипурук ше дика спортсмен ва. Хьинаре дакъа лоац цо шахматех, шашкех, теннисах йолча яхьашка. Дукха ха йоаццаш цунна еннай «ВоккхагIвола хьехархо» яха цIи.

— Тха хьехархо а воккхагIвола новкъост а ва Генадий Николаевич, — иштта йоах цох дешархоша.

М. МУРАТОВ.

Редактор. О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАЬЧЧАХ ДОЛА ДУВЦАР

Ткъо шу совгIа ха я Даугавпилсе ваха В. Деренски В. И. Ленина хетаяь маркаш, открыткаш, конверташ, дагалоацама медалаш гулъе волавенна. Йолаш я цун коллекце вай мехка эггара хьалха араьнна истола тIара медаль, Марксей Ленинен силуэташ я цун оагIонаш тIа. Из кийчъяра йола штампаш хьаьяй 1919 шера гравера Э. Степановича. ХIанз из медаль наггахьа мара нийслуш яц. Цун экземпляраш чIоагIа лораеш лелаю Паччахьалкхен Исторически музее, Москверча Революцен Центральни музее, цхьайолча кхыча музеяшка.

ЧIоагIа теркам тIаозаш я коллекцера кхыйола медалаш а. Масала «В. И. Ульянов-студент», «В. И. Ленин — «Искра» газет хьадаьр», «В. И. Ленин Разливе», «Ходоки у Ленина», «В. И. Ленин Октябре».

В. Деренске айхха бувзам лоаттабу мехка музеяшцеи библиотекашцеи. Цигара цун адресагIа хьаух В. И. Ленинах дувца керда открыткаш, маркаш, книжкаш, фотографеш. Цу тайпара кахьаташи бандеролеши ух коллекционер волча Польшера, Венгрера, Румынера, Чехословакера, Индера, Вьетнамера, Англера, Францера, Монголера.

Цул совгIа В. Деренске гулъяьй значокий йоккха коллекци. Тахан из латт ворхI эзар совгIа экспонатах. Коллекци екъалу тайп-тайпарча разделашта. РСФСР вахара хетаьрашта юкъе я ер темаш: «Ленин», «Ленински моттигаш», «Городаш-турпалаш», «Советски Союза Турпалаш», «Нохч-ГIалгIай АССР тахан».

ЧIоагIа хоза кийчдаьд «Космос», «Спорт», «Иоазонхой», «ДоттагIал» яха немецки, болгарски, английски значокий гулламаш.

В. ЛИЕЛЮК.

Культура кхуврч: вахар, проблемаш

ГIУЛАКХ ВIАШТIЕХЬА ХИЛЧА

Нагахьа санна моллагIча сагага Iа хоатте, клубо е культура Цlено болх маца бу, хьога цо аргда: саррахьа. Из нийса да, нагахьа санна клуба кулгалхоша шоай болх мичча тайпара бича а мегаргбар из-м аьнна хеташ тесса лелабеш хилча. ЛерттIа беш хилча ха ца къовсаш бе безаш ба из.

«Терек» яхача хьу чакхйоахачен дахчах хIамаш ечеи Нохч-ГIалгIай производственни объединене клуба заведующена Умарова Эльзайна балха ди дIадолалу, Iуйрийна хьалхара балха смена къахьега йолалуш. Чакхдоал шоллагIа смена болх баь йоаллаш.

Хьаде шортта хIама долаш да. Сайрийна хулача дискотекана е тематически сайренна лаьрхIа фонограмма кийчъе еза, цига малагIа самодеятельни артисташ хьеха беза а ха деза. Цига ешаш художественни произведене отрывок е стихотворени хуле, декаш илли е деш хоза халхар хуле, самукъадоаккхаш дIахьоргья наха шоай мукъа ха.

Хьаэцаргда вай клубе ший отчет ю ди. Цига хул администраце, парткома, профкома, ВЛКСМ комитета викалаш. Бакъда, комсомольцаш-м цига зрителаш хинна ца Iеш, наьха самукъалаккхара духьа кийчъяьча программе дакъа лоацаш а хул. Масала, ВЛКСМ комитета секретарь Марзиева Хьанифа масса оагIорахьара говзанча я — илли а оал, халхар а ду, художественни самодеятельноста доакъошхоща цхьана, залербараш белаш хургбола сакъердаме сатирически сценкаш а кийчъю.

Масала, дувцаргда вай ЗакриевгIар вежарех — Русланахи Асланбекахи. Клубе ца хилча мегаргбоацаш дукха говзалаш йоахкаш нах ба уж. Царна де ца ховш хIама дац. МоллагIча программана оформлени ю. Цига малагIа музыка хилча бакъахьа я хьех. Иштта хьинаре дакъа лоац цар художественни самодеятельносте а. Руслана стихаш а язъю, музыка язъеш царех иллеш а ду. Уж иллеш ше дIа а оал. Марзиева Хьанифайца цхьана оал цо ше яздаь «Дака кIал» яха илли. Зрителаш дезаденнад из. Халхар а дика ду цо. Тайп-тайпара киловзалаш а лелаю. Массанена Iалаьмате чIоагIа езаеннай хи пела а меле, цул тIехьагIа багара иттех бритвай лезвеш хьадоахаш цо еш йола фокус.

ХIаьта Асланбек иллиалархо ва. Сов хоза а дика а оаз хиларагIа цун вIаштIехьдоал дунен тIарча дукхача халкъий иллеш даха. Хоза дIаоал цо Раминай Пауэр Альбанойн репертуарера цо локхаш дола итальянски иллеш. ХIара цо доаккхаш дола илли зритело безаме хеташ чIоагIа тIоараш тохаш тIаэц.

Дукха ха яц объединене бухгалтера болх бе Чуденцова Инна ена. ХIанз из а художественни самодеятельноста дикагIйола доакъашхо лоархIаш я. Цо а язъю чIоагIа лиричнн йолен лакха романтически чулоацам болеи стихаш. Ше уж еша а еш. ЧIоагIа безаме я Р. Закриевцеи Х. Марзиевацеи цхьана цо кийчъяь; столове вахача сагаца нийслуш дола хIама дувцаш йола «Лимон тесса чай» яха сатирически сценка.

Кхы дукха а дика хIамаш да клуба художественни самодеятельноста репертуаре. Масала, Ласта Джеймса музыках дола «Машара халхар», кадай вайнаьха халхар, «Цыганочка», кхыдар. Концерт дIахьош хул материальни отдела бухгалтер Колесникова Елена. Конферансье говзал йоаллаш я из. Дукхачарна Iалаьмате хозахет цо еша «Цхьаь нана» яха монолог, иллеш «Нийсархо» яхача интернациональни доттагIала клуба доакъашхой а ба художественни самодеятельноста дукха артисташ. Цу клуба кулгалдеш я АХО начальник, объединене ВЛКСМ комитета член Межидова Тамара. Цун доакъашхой, республике гастролашка хинна интерцирка артисташ. Цар безаме тIанийцар соахка Демократически Йеменера вайцига баьхка хинна кагирхой. ХIанз уж кийчлуш ба Къулбаседа - ХIирий АССР-ча интернациональни доттагIала клуба викалашца вIашагIкхета. Цига а шоай артистий говзал гойтаргья вай кагирхоша...

КIезига дац Эльзай дийнахьа де дезар, ханнахьа вIаштIехьъяха еза халхара, вокала, драматически кружокий занятеш. ТIаэца беза барзкъаш даха а тега а, йийза хIамаш е а Iомалуш бараш. КIезига бац аэробика группе дакъа лоацараш а. Цар а йоакхо е еза. Из мел дар де а леладе а хьинар а, сабар а, говзал а эш. Цудухьа Ярославерча театральни институте заочно деша эттай Умарова Эльза.

Денгара-ди массаза доал дикагIйола керда формаши методаши юкъекхувлаш ший болх тоабеш хьайоагIа Эльза. Из цун дика вIаштIехьа а доал. ДIахо йодача хана а из аьттув хилба цун!

А. ТЕРЕЩЕНКО.

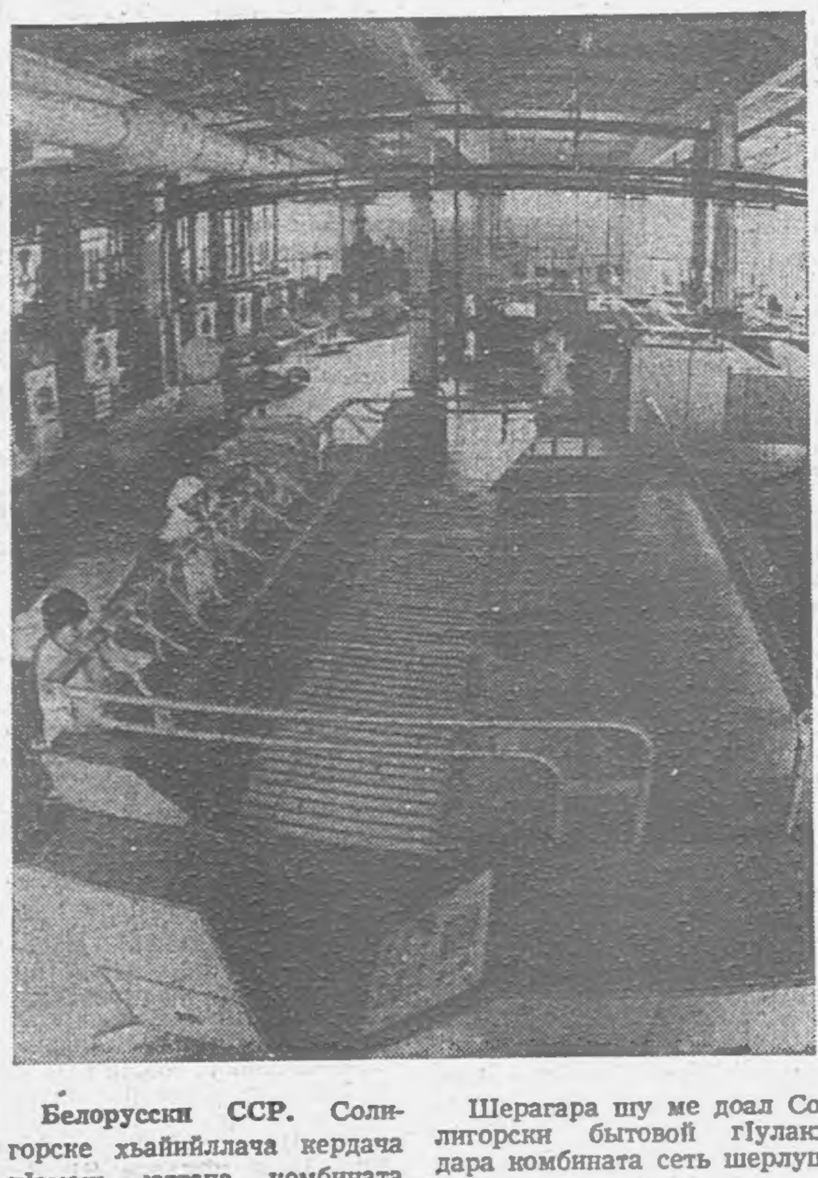

Белорусски ССР. Солигорске хьайийллача кердача хIамаш юттача комбината городе бахача дукхача наьха гIулакхаш аттача доахаргда. Кердача производстве ворхI тонн хIамаш йитта йиш я. РежимагIа болх беча хIанзарча технологически оборудоване лакха къахьегама овсарле, заказаш дика кхоачашделга Iалашду.

Шерагара шу ме доал Солигорски бытовой гIулакх дара комбината сеть шерлуш йоагIа. Тахан городе вахача хIара сага шера цо деша дола гIулакх 30 сомал тIехдоал. Из — республике дикагIболча хьокхамех цаI.

СУРТА ТIА: комбината кердача прачечне.

Е. КОЗЮЛЕ сурт. ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

ФУТБОЛ

С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе чакхъяьннай футболах йола Ерригсоюзни кагирхой турнир. Хьалхара моттиг яьккхар Ленинградерча «Зенита» футболисташа, шоллагIа — вай мехкахоша, кхоалагIа — Москверча торпедовцаша.

Котбаьннараштеи, призераштеи совгIаташ дIаделар Социалистически Къахьегама Турпалхочо Н. И. Ведерникова.

Новороссийске дIахо йолх «Труд» ДСО Центральни совета футбольни коллективашта юкъера яхьаш. Дика ловз Грозненски «Терек». Хьалхарча матче цо эшабир Красноярскерча «Зорький» яхача команда футболисташ. ШоллагIча а кхоалагIча а вIашагIкхетарашка котбаьлар вай мехкахой. ТIеххьара «Терек» лайзар Курскерча «Авангардаца». Укхаза счет 1:1 хилар.

Цо таро елар вай мехкахошта финале бала. Цига терекцаша къовсаргда Москверча «Красная пресня» яхача командаца.

А. ИЗМАЙЛОВ.

АКРОБАТИКА

Грозноерча акробаткаша дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера Бабина Иринас, СССР спорта мастера Качалова Ольгас, спорта мастералла кандидата Куренкова Татьянас Воронеже хиннача РСФСР чемпионате дакъа лаьцар. Цар дото медалаш яьхар, хIаьта Т. Куренковас спорта мастера нормативаш кхоачашйир.

Кастта Европе хургйолча СССР чемпионате дакъа лоацаргда вай мехкараша.

БАДМИНТОН

Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета спортивни зале бадминтонах йола города чемпионат хилар. Фусамдаьшкара дIанийкхача цига дакъа лаьцар ГНИ, радиозавода, «Красный молот» завода, кхычар викалаша.

Къаьстта бокхха толам баьккхар Нефедова Маринас. Из котъялар цхьаь ловзаш а, ший нешаца Крикорьян Наташаца цхьана ловзаш а, Дроганов Игорьца ийнача разряде ловзаш а.

МаIача наха юкъе ше къаьстта ловзаш толам баьккхар И. Дроганова, цул совгIа ший новкъостаца И. Холминца цхьана ловзаш а хьалхара моттиг яьккхар цо.

Лакхе цIераш мел яьхача бадминтонистий тренер цаI ва — С. Л. Татаев. ХIанз «Буревестник» ДСО Российски совета чемпионата кийчо еш ба уж.

СПАРТАКИАДА

ЛаьрххIа юкъерча дешара заведеней студентий командашта юкъера яхьаш дIайолаеннай Грозне. Волейбольни турнире дакъа лаьцар 12 коллективо. Толам баьккхар Грозненски хьехархой училища мехкараша а кагийча наха а. ШоллагIча моттиге ба Гудермесски хьехархой училища дешархой, кхоалагIа — Грозненски медицински училища викалаш.

Т. СОКОЛОВА.

ШОАНА, ДЕШАРХОЙ!

Грозненски мехкдаьтта техникумо 6—10 классашкара дешархой хьех наIараш йийлла йолча деношка, 4, 11, 18, 25 апреле 12 сахьат даьлча ший активи зале.

ТХА АДРЕС: Клара Цеткина цIерагIа ул. 14/53. №№ 3, 2, 5, 6 йолча трамвайшца «Дагестанская» яхача остановке кхаччалца ва веза.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Семнадцать мгновений весны». Художественни фильм. 10, 11-гIа сереш.
10.20 — «Андерсена фаьлгаш».
11.05 — «Кердадараш».
16.00, 16.55 — «Кердадараш».
16.10 — «Исторе урокаш». Телевизионни очерк.
17.00 — «ВолконскегIар цIагIара сайре». Иркутскера передача.
17.35 — «Iилмен вахари».
18.05 — Мультипликационни фильм.
18.20 — ВЛКСМ XX съезда накъадолхаш. «ХIама пеха оамал». Казахстана комсомола съездах.
19,05, 22.45 — «Тахан дунен тIа».
19.15 — Паччахьалкхен Центральни Концертни зале Туркмене искусства говзанчийи творчески кагирхойи концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни художественни фильм. 11-гIа сери.
23.00 — «Из шоана дулургда».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — А. А. Фадеев. «Молодая гвардия». 7-гIа класс.
9.05, 13.45 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу. 8-гIа передача.
10.05 — Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.50 — Зоологи. 7-гIа класс. Юртбоахама хьайбаш.
11.05 — Ф. Купер. Вахареи творчестваи оагIонаш.
12.15 — «Андроникова дош». «Тагильская находка».
13.25 — ДIалокх Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Ю. Сидорова (баян).
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — Ю. Олеши кхоллам.
17.40 — Документальни фильм.
18.00 — «Вай беш апрель бетта». Специалиста хьехамаш.
18.10 — Фильм-реклама.
18.15 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор (гIалгIай меттала).
18.30 — «Ца малар — вахара норма».
18.50 — Мультфильм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Кортамукъале езача иллиалархочун кавказски лар» (нохчий меттала).
19.30 — «Ларец Марии Медичи». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Концерт.
22.10 — Автомобильни спорт. «За рулем» яхача журнала призах йола яхьаш г. Раменскера передача.
23.10 — «Кердадараш».

3 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.15 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни художественни фильм. 11, 12-гIа сереш.
10.25 — «Хьайбай дунен тIа».
11.20 — «Кердадараш».
16.00, 17.05 — «Кердадараш».
16.15 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «Аьннар ца дара цIей». Мультипликационни фильм.
17.10 — «Хьа таланташ, Украина». Концерт.
17.40 — «Объективе — Даьхе». Фотоконкурс.
17.45 — «Новкъост Свердлов. Вахара оагIонаш».
18.45 — Проблемаш — лехамаш — решенеш.
19.30, 22.45 — «Тахан дунен тIа».
19.40 — «Музыкеи вайи».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни художественни фильм. 12-гIа сери.
23.00 — Паччахьалкхен Центральни зале В. Леонтьева концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Старовойтов отвечает «Си-н-н». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Музыка. 4-гIа класс. И. Стравинский. «Петрушка».
9.05, 13.50 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 22-гIа передача.
10.05 — Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гIа класс. Биосфера.
11.05 — АБВГДейка.
12.10 — «Са хьамсара саг». Художественни фильм.
14.25 — Э.-Т.-А. Гофман. Вахареи кхолламеи оагIонаш.
17.05 — Телефильм.
17.25 — Шун книжни полка тIа (нохчий меттала).
17.40 — Киножурнал.
17.50 — «Ялат дIадера — сухали дикали» (нохчий меттала).
18.00 — «Хьал-таро къахьегарга хьежжа» (нохчий меттала).
18.20 — Литературни пIаьраска. З. К. Мальсагова кхолламах (гIалгIай меттала).
18.40 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Днепр» — «Динамо» (Киев). Днепропетровскера трансляци. Перерыв йолча хана (19.45) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сказки-невелички». Мультипликационни фильм.
20.50 — «Камароб». Телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Венгре Паччахьалкхен халхара ансамбла концерт.
23.05 — «Кердадараш».

РАДИО

2 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Лирически ашарий концерт.
11.15 — «Патриоташ - интернационалисташ кхебеш» (нохчий меттала).
11.30 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника накъадолхаш (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Керттердар—дикал».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гIуланхаш—вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Реклама.

УКВ

19.00 — Илли оал Кагерманов ИбраьхIима.
19.25 — Художественни самодеятельноста доакъашхой выступленеш.

3 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Производственни низех мишта пайда эц?» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — «Ядерни герз доаца дуне». Беседа.
15.15 — «Дега цIенал». Романа оагIонаш (гIалгIай меттала).
15.30 — 15.45 — Ашараш.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Коммуниста лоаца позици» (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш! «Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараш болча».
18.40 — 19.00 — «Советаши вахари». Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Ашарий галерея. Илли оал Усманов Имрана.

Белам а белхам а

МОТОЦИКЛ ХИННАЕЦАРЕ...

Къа ца хьегаш йоахача доходех дола Указ арадаьннача хана денз атта рузкъа дезараш бIогора баьхкача санна хьувз. Тамаш а яц, ди тIехьа халагIа хул царна наха тIера «цIока» яха.

Масала, Малгобекски района СоагIапча ваха М. Булгучев. Массехк бутт хьалха «Киевский» яхача заводе письмо яздаьдар цо шийна мотоцикла цхьацца эша оатхалаш яйта, аьнна. Заводчанаш эздий нах хиннабар, шоаш дер гIулакх да а мотташ М. Булгучева адресагIа письмо тIа цIи мел яьккха оатхалаш хьаяйтар цар.

Уйла йир тIаккха М. Булгучева: «Ай, цу заводе-м, догIа миссел ма хургйий ераш. Фу дар-хьогIа аз кхы цхьакха письмо яздича?»

Гаьнара хьаяйта оатхалаш ший мотоцикла дIаоттае дего витанзар М. Булгучев, цо Малгобекерча базар тIа яьхар уж. Ераш я цар цIераш: шиъ кардана диско поршневой гIозараш, ши поршень, ши подшипник, 12 вольт йола пхи лампа, ялх сцеплене ползун, и. кх. дI. Кхо эппаз доаккхача лампочках кхы дукхагIа а кIезигагIа а доацаш ши соми ах соми, диъ эппаз мах болча подшипникех ялх-ялх сом дийхар.

Цу тайпара маьхаш да аьнна хьахезача юхавала венавар эцархо Н. Каднев. Цхьабакъда, цIагIа еха латта мотоцикл дагаехача, киса кхайдар. Цхьайола оатхалаш хьа а херка, кхычарга хьожаш воалар из уллув милице болхлой хьаовттача хана.

Кастта халкъа суда духьалъэттар М. Булгучев. Ца дувцаш хIама дисанзар, Iодода хий юхадода йоахар. Цхьабакъда, саг тешанзар бехкагIа кIалхарвала гIертача базархочун фаьлгех. Тоъал доккха гIод техар цунна. Цул совгIа, оатхалехи царех совъяьккха лаьрхIача кумахи ваьлар из.

ТIаккха хIанз фу деш ва М. Булгучев? Каст-каста коара а ваьле, гIайгIане латтача мотоциклага дIахьож из, раьза воацаш пIелг оагабу. «Хьо хинна ецаре, цхьаккха а хургдацар», — яха уйла йосс цун дег чу.

М. САИДОВ.

ДА ВОАЦА ФУСАМ

Йоккхача Ачалкхе хиннадий шо? Хиннадале, шун бIарг тIа ца отташ йиса йиш яц ер гIишло.

— Халкъа депутатий юрта Совета фусам хургья аьнна хьалдеттадар уж пенаш, — йоах лоаллаха бахача наха.

— Дика да-кх ях аз, хIанз денз дIа шун Совета болхлой готтача цIалга чу багIа безаргбоацаш.

— Тамаш я-кх — бел нах, — Iа яхар бакъ хуле. Хана жерахьа кердача, цIенача, сийрдача кабинеташка Iоховшаргбац уж.

— ХIана?

— Соахка нийсса итт шу дизад из гIишло дIайолаяь, — дувц наха. — Цу хана ма хувцаденнад юрта. ХIаьта ер пенаш иштта латташ да догIо дошадеш, малхо докъадеш, бераша дохадеш. Цунца цхьана дIайолаяь Байкало - Амурски магистраль болх беш йола тоъал ха я.

Ладаро йовзаргйоацача яьккхай цIен лард, йоккхийча топий пхорч деттаделча санна да пенаш, упалара хий тIадийттача санна баьцара йийрзай кирпишкаш. Акха даьнна лела цискаши жIалеши мара кхы хIама аьттехьа дагIац цу кор, ниI, тхов доацаш латтача фусама.

Малав цу гIулакха бехке вар? Малгобекски горисполкома кулгалхоша цу хаттара жоп далар чIоагIа дог доах редакце.

М. МАЖИТОВ.

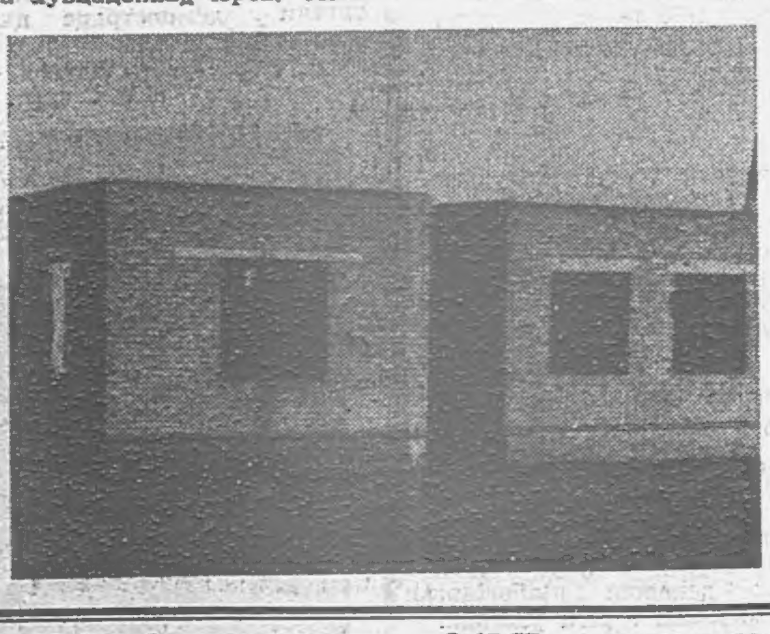

Б. БАБХОЕВА сурт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленность и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-06, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; 2-85-04; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05115. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4307.